

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Klára Drábková

**Využití regionálních prvků při integraci vybraných předmětů (průřezových témat)
ve vyučování českého jazyka na 1. stupni základní školy - zaměřeno na Prostějov**

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Milan Polák, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedené zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Milanu Polákovi, Ph.D., za odborné vedení práce a poskytování cenných rad a připomínek. Ráda bych také poděkovala řediteli Základní školy Bedihošť panu Mgr. Michalovi Jahnovi, za prostor pro realizaci praktické části diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá studiem odborné literatury o integrované výuce a projektovém vyučování. Dále je v diplomové práci obsažena analýza současného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Rozebírá zejména vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, průřezová témata a klíčové kompetence. Praktická část se zabývá konkrétním zpracováním projektu, s využitím regionálních námětů z města Prostějova, ve výuce českého jazyka na 1. stupni základní školy a jeho ověřením v praxi.

Klíčová slova

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, klíčové kompetence, průřezová témata, Jazyk a jazyková komunikace, integrace, integrovaná výuka, učitel českého jazyka, školní vzdělávací program, projektová metoda, projektové vyučování

The annotation

The thesis in theoretical part of the study of literature on integrated teaching and project teaching. Furthermore, the thesis included an analysis of the current Framework educational program for basic education. It discusses in particular the educational area Language and communication, cross-cutting themes and key competencies. The practical part deals with specific processing project using regional themes from the town of Prostejov in Czech language teaching at the 1st grade of elementary school and its verification in practice.

Keywords

Framework educational program for basic education, key competencies, cross-curricular topics, Language and communication, integration, integrated teaching, Czech language teacher, school educational program, project method, project teaching,

OBSAH

ÚVOD A CÍLE DIPLOMÉ PRÁCE	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ	10
1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)	11
1.1.1 Pojetí základního vzdělávání v RVP ZV	13
1.1.2 Klíčové kompetence	14
1.1.3 Vzdělávací oblasti RVP ZV	14
2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM (ŠVP).....	19
2.1 Zásady pro zpracování ŠVP ZV	19
2.2 Struktura školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání	20
2.2.1 Učební osnovy.....	21
2.2.2 Hodnocení žáků a autoevaluace školy	21
3 PŘEDMĚT ČESKÝ JAZYK	22
3.1 Charakteristika předmětu český jazyk	22
3.2 Složky předmětu český jazyk a jejich vztahy	22
3.3 Vyučovací metody	24
3.4 Učitel českého jazyka	25
4 INTEGRACE JAKO PEDAGOGICKÝ POJEM	26
4.1 Vymezení pojmu integrace	26
4.2 Integrované vyučování.....	27
5 UČENÍ V PROJEKTECH.....	28
5.1 Projektová metoda	28
5.1.1 Projektové vyučování neboli projektová výuka.....	29
5.1.2 Historický vývoj projektového vyučování.....	29
5.1.3 Fáze projektové práce	30
5.2 Druhy projektů	34
6 REGIONÁLNÍ PRVKY VE VYUČOVÁNÍ ČESKÉHO JAZYKA	36
6.1 Obecná charakteristika regionálních prvků	36
6.2 Regionalismus a škola	37

6.3	Regionalismus ve vyučování českého jazyka	37
6.4	Nářečí	38
6.4.1	Hanácká neboli středomoravská nářečí	38
6.4.2	Nářečí žáků	38
6.4.3	Možnosti využití nářečí ve škole	39
7	KRITICKÉ MYŠLENÍ	40
7.1	Vybrané metody kritického myšlení	41
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	43
8	Statutární město Prostějov	44
8.1	Stručná historie města	44
8.2	Významné osobnosti města Prostějov	45
8.2.1	Jiří Wolker	45
8.2.2	Otto Wichterle	46
8.3	Významné památky města Prostějov	46
8.3.1	Nová radnice	47
8.3.2	Národní dům	47
8.3.3	Prostějovský zámek	47
9	NÁVRH PROJEKTU PRO ŽÁKY ZÁKLADNÍ ŠKOLY	49
9.1	Struktura navrženého projektu	49
9.2	Motivace projektu:	51
9.3	Popis projektu	51
9.3.1	Projekt 1 – Poštovní schránka	52
9.3.2	Projekt 2 – Poznej město Prostějov	53
9.3.3	Projekt 3 – Hanácké nářečí	55
10	Místo realizace projektu	56
10.1	Analýza ŠVP - Základní škola Bedihošť	57
10.2	Charakteristika cílové skupiny	58
11	Vlastní realizace projektu	59
11.1	Projekt 1 – Poštovní schránka	59
11.2	Projekt 2 – Poznej město Prostějov	61

11.3	Projekt 3 – Hanácké nářečí.....	63
12	Výsledky evaluace.....	66
12.1	Vyhodnocení dotazníků.....	67
12.2	Vyhodnocení projektu.....	68
12.3	Sebereflexe projektu.....	69
	ZÁVĚR.....	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	74
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD A CÍLE DIPLOMÉ PRÁCE

V dnešní době můžeme zaznamenat velké změny a inovace zejména v oblasti školství. Tyto změny se stávají součástí vývoje společnosti. Během posledních několika let se v českém školství uskutečnily výrazné změny, obzvláště v oblasti kurikulárních dokumentů. Nejznačnější událostí v českém školství je vydání Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), který navazuje na Národní program rozvoje vzdělávání, spolu se školními vzdělávacími programy. Podle RVP ZV, si každá škola vytváří vlastní školní vzdělávací program (dále jen ŠVP). Při zpracování ŠVP vychází škola ze svých konkrétních potřeb a záměrů.

Základem RVP ZV je propojování učiva, které se uskutečňuje pomocí integrace průřezových témat do vyučovacího obsahu. Jednou z možností, jak této integrace dosáhnout, může být projektové vyučování. V českém školství projektová metoda není novinkou, ale používá se velmi zřídka. A to z důvodu časové náročnosti na přípravu a realizaci.

Dle mého názoru, je to velká škoda, protože projektová metoda dokáže zlepšit vztah mezi učitelem a žákem, dokonce i mezi spolužáky. Přispívá k rozvoji samostatnosti učení a poznání. Žáci pomocí projektové metody získávají nové poznatky z různých oblastí vzdělávání. Pomáhá řešit problémy dnešní školy. Tato moderní metoda je pro žáka prostředkem motivace. Měla by vytvářet předpoklady pro individuální rozvoj každého jednotlivce, rovněž vytvářet u žáků samostatné, kreativní a kritické myšlení. Na základě výše zmíněných poznatků jsem se rozhodla projektové metodě věnovat pozornost v této diplomové práci.

Práci jsem rozdělila na dvě části. Na část teoretickou a část praktickou. Cílem teoretické části je shrnutí teoretických poznatků, které jsem získala studiem odborné literatury o integrované výuce, projektové metodě a studiem současného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Dále věnuji pozornost klíčovým kompetencím, jelikož projektová metoda má za úkol, klíčové kompetence rozvíjet. Taktéž jsem se zaměřila na průřezová témata, poněvadž jsou v projektu využity mezipředmětové vztahy. Kromě toho jsem se v této části specializovala na integraci předmětů a integrovanou výuku, neboť tyto pojmy úzce souvisí s projektovým vyučováním.

Cílem praktické části diplomové práce je konkrétní zpracování projektu, ve kterém budou využity regionální prvky z okolí Prostějova. Projekt bude navržený pro výuku českého jazyka na 1. stupni základní školy. Mezi cíle patří i ověření si významu projektové metody v praxi. Práce rovněž obsahuje výsledky evaluačních dotazníků a celkové hodnocení autorky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části diplomové práce se autorka zabývá historickým vývojem kurikulárních dokumentů, zároveň je více přiblížen rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Autorka zde stručně popisuje jeho charakteristiku i obsah. Zmíněny jsou i klíčové kompetence a vzdělávací oblasti. Blíže se potom autorka zaměřila na vzdělávací oblast jazyk a jazyková komunikace. Podrobněji jsou zde popsána také průřezová témata. Do teoretické práce zahrнула také analýzu školního vzdělávacího programu, poněvadž navazuje na rámcový vzdělávací program.

V teoretické části se dále autorka zaměřila na vyučovací předmět Český jazyk, neboť úzce souvisí s tématem diplomové práce. Kromě toho se autorka zabývá integrací a integrovaným vyučováním a studiem projektové metody, která zahrnuje její charakteristiku a význam. Teorie obsahuje taktéž poznatky z oblasti regionální problematiky.

1. SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

Kurikulum byl termín, který se používal již za doby J. A. Komenského, avšak vymizel z jazykového povědomí. Znovu pronikl do pedagogické terminologie ve 20. století. Tento termín není jednoznačně definován. „*Rozumí se jím většinou celek učebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci, vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů*“ (Skalková, Obecná didaktika, 2007, str. 42)

V roce 1989 nastaly v kurikulární problematice zásadní změny. Byl vypracován Standard základního vzdělávání a vytvořeny tři programy pro základní vzdělávání. Programy nesly názvy: Základní škola, Obecná škola a Národní škola. Byly to programy, které umožnily výuku více diferencovat.

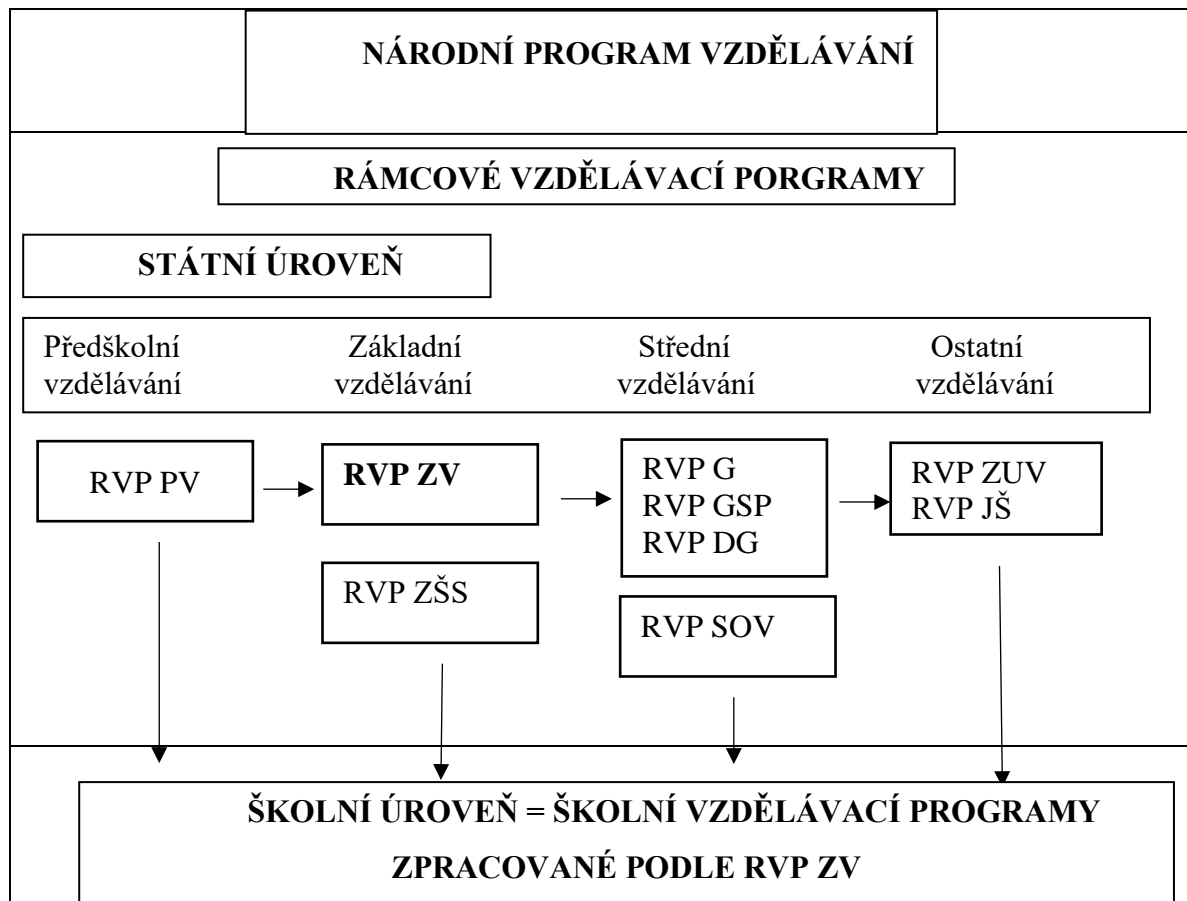
Na základě usnesení vlády v roce 1999, vznikl v České republice Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha) a byl pojat jako „*systémový projekt vyjadřující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro rozvoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu*“ (Josef Maňák, 2008, str. 33).

Tento dokument věnuje zvýšenou pozornost na změnu cílů, rovněž na obsah vzdělávání. V současné době spravuje strukturu českého vzdělávacího systému školský zákon, vydaný dne 24. září 2004. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento zákon upravuje veškeré stupně vzdělání ve školách i ve školských zařízeních. Na základě podmínek, které jsou uvedeny ve školském zákoně, se uskutečňuje vzdělávání a výchova. Zákon dále vymezuje práva a povinnosti fyzických i právnických osob při vzdělávání, spravuje orgány vykonávající státní správu a samosprávu ve školství.

V roce 2004 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let.

Kurikulární dokument se rovná pedagogickému dokumentu, ve kterém jsou převážně vymezené koncepce, vzdělávací obsah a cíle určité etapy vzdělávání. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních. Na úrovni státní a školní. Státní úroveň je tvořena Národním programem pro rozvoj vzdělávání (Bílá kniha) a Rámcovými vzdělávacími programy (RVP). V Národním programu vzdělávání jsou vymezeny počátky vzdělávání jako celek, kdežto v rámcových vzdělávacích programech je vzdělávání vymezeno v jednotlivých etapách neboli rámcích.

Školní úroveň, pak tvoří Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), na základě kterých se uskutečňuje výuka, na jednotlivých školách. ŠVP si tvoří každá škola sama, dle zásad příslušného rámcového vzdělávacího programu – viz obr. 1.

Obrázek 1: Systém kurikulárních dokumentů (RVP ZV, 2016)

1.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), je rozdělen na 4 části. Každá tato část, je zaměřena na něco jiného.

Část A

- RVP ZV v systému kurikulárních dokumentů
- Principy vzdělávání
- Tendence vzdělávání

Část B

- Charakteristika základního vzdělání
- Povinná školní docházka
- Organizace základního vzdělání
- Hodnocení výsledků
- Získané stupně vzdělání a jeho ukončení

Část C

- Pojetí a cíle
- Klíčové kompetence
- Vzdělávací oblasti
- Průřezová témata
- Rámcový učební plán

Část D

- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Žáci mimořádně nadaní
- Materiální, hygienické a organizační podmínky
- Zásady pro zpracování ŠVP (RVP ZV, 2016)

Rámcový vzdělávací program vymezuje vše, co je nezbytné, v povinném základním vzdělání žáků, také vzdělávání v jednotlivých ročnících. Specifikuje klíčové kompetence, kterých by mělo být dosaženo na konci základního vzdělávání. Kromě toho vymezuje obsah, očekávané výstupy, učivo a průřezová témata, která jsou závaznou součástí základního vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání podporuje:

- zohlednění potřeb a možností žáka, při dosahování a plnění vzdělávacího cíle
- individuální přístup žáka,
- širší nabídku zařazení povinně volitelných předmětů pro rozvoj zálib žáka,
- pozitivní sociální, emocionální i pracovní klima, založené na motivaci žáka a oboustranné spolupráci,
- individuální hodnocení žáka a využití slovního hodnocení,

- kooperaci s rodiči,
- zamezení vyčleňování žáků do specializovaných tříd a škol.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání lze velmi dobře využít i při realizaci integrované výuky. RVP ZV obsahuje nejen kognitivní složky, ale i požadavky na žáky z pohledu občanského a sociálního rozvoje. RVP ZV a integrovanou výuku spojují klíčové kompetence. Můžeme je bohatě využít v oblasti českého jazyka, např. ve slohovém vyučování.

1.1.1 Pojetí základního vzdělávání v RVP ZV

Jakmile dítě absolvuje předškolní vzdělávání a výchovu v rodině, následuje základní vzdělávání. Podle RVP ZV je základní vzdělávání jedinou povinnou etapou, kterou projde celá populace žáků ve dvou stupních na sebe navazující.

Každý stupeň má svůj obsah, didaktickou část a organizaci. První stupeň základního vzdělávání má za úkol usnadnit žákům přechod z rodinné péče a předškolního vzdělávání do povinného uspořádaného prostředí. Úkolem je motivovat žáky k dalšímu učení, poznání, objevování a hledání vhodné cesty k řešení problémů. Vyučování si zakládá na poznání rozvíjení individuálních potřeb a zájmů žáka. K učení se využívají praktické a motivující činnosti.

Vyučování na druhém stupni základní školy pak pomáhá žákům osvojit si vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožňují samostatné učení. Podle RVP ZV si mají žáci během vyučování na druhém stupni utvářet hodnoty i postoje, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování, k zodpovědnému rozhodování rovněž k respektování práv občana. Druhostupňové vyučování využívá náročnější metody práce a způsoby poznávání než stupeň první. Učitelé zadávají komplexnější také dlouhodobější projekty, kterými na žáky přenáší větší odpovědnost.

Důležitost spočívá ve vytvoření takového prostředí, ve kterém učitel bude povzbuzovat žáky méně nadané, stimulovat žáky nejschopnější a chránit žáky nejslabší. Proto je podstatné vybudovat odpovídající podmínky i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Utvářet takovou atmosféru, která bude žáky vybízet ke studiu a plnému rozvinutí osobnosti. Po ukončení základního vzdělávání by žáci měli dosáhnout takové kvality osobnosti, která jim umožní pokračovat ve studiu a ve zvolené profesi.

1.1.2 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou v RVP ZV definovány jako souhrn vědomostí, dovedností a postojů, které jsou významné pro osobní rozvoj tedy pro uplatnění každého člena ve společnosti. Žáci by měli během základního vzdělávání získat klíčové kompetence na takové úrovni, která je pro ně dosažitelná. Déle by měly připravit žáky k dalšímu vzdělávání a uplatnění se ve společnosti.

Osvojování těchto kompetencí má počátek už v předškolním vzdělávání, které postupně pokračuje přes základní vzdělávání, až ke střednímu vzdělávání. Je to obzvláště dlouhodobý proces. Klíčové kompetence tak tvoří základ pro celoživotní učení, vstup do života zejména do pracovního procesu. Aby se mohly klíčové kompetence rozvíjet, musíme k tomu přizpůsobit vzdělávací obsah a aktivity, probíhající ve škole.

Za klíčové kompetence podle RVP ZV jsou považovány:

- kompetence k učení,
- kompetence k řešení problémů,
- kompetence komunikativní,
- kompetence sociální a personální,
- kompetence občanské,
- kompetence pracovní. (RVP ZV, 2016)

1.1.3 Vzdělávací oblasti RVP ZV

V rámcovém vzdělávacím programu, je obsah základního vzdělávání orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou potom tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo obsahově blízkým vzdělávacím oborem.

Vzdělávací oblasti podle RVP ZV:

- **Jazyk a jazyková komunikace** – Český jazyk a literatura, Cizí jazyk
- **Matematika a její aplikace** – Matematika a její aplikace
- **Informační a komunikační technologie** – Informační a komunikační technologie
- **Člověk a jeho svět** – Člověk a jeho svět
- **Člověk a společnost** – Dějepis, Výchova k občanství
- **Člověk a příroda** – Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis

- **Umění a kultura** – Hudební výchova, Výtvarná výchova
- **Člověk a zdraví** – Výchova ke zdraví, Tělesná výchova
- **Člověk a svět práce** – Člověk a svět práce (RVP ZV, 2016)

V každé vzdělávací oblasti je v úvodu vymezena její charakteristika, která vyjadřuje postavení a význam v základním vzdělávání. Vymezuje obsah učiva k jednotlivým vzdělávacím oborům taktéž cílové zaměření vzdělávací oblasti. Očekávané výstupy jsou rozděleny v rámci prvního stupně na dvě období. První období zahrnuje očekávané výstupy pro 1. – 3. třídu, druhé období pro 4. – 5. třídu.

Obsah učiva v RVP ZV je strukturován do jednotlivých tematických okruhů. Prostřednictvím obsahu dosahujeme očekávaných výstupů. Vzdělávací náplň jednotlivých oborů si škola rozčlení do každého předmětu. Z jednoho vzdělávacího oboru potom může být zformován jeden vzdělávací předmět.

1.1.3.1 Jazyk a jazyková komunikace

Autorka se v práci zaměřila pouze na oblast Jazyk a jazyková komunikace, pod kterou spadají vzdělávací oblasti českého jazyka a literatury.

Vzdělávací oblast jazyk a jazyková komunikace je podstatnou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Výborná znalost jazykové kultury patří k základním znakům absolventa základní školy. Obsah jazykového učiva vybavuje žáka důležitými znalostmi a dovednostmi. Mezi tyto schopnosti můžeme zařadit kultivované vyjadřování, porozumění různým jazykovým sdělením a uplatňování výsledků vlastního poznání.

Veškeré získané dovednosti ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura jsou potřebné i pro osvojování poznatků z dalších vzdělávacích oborů. Správné užívání češtiny jak v mluvené tak v psané formě napomáhá žákům pochopit společensky – kulturní vývoj společnosti. Žáci se učí užívat český jazyk tak, aby ho byli schopni používat v různých životních situacích.

1.1.3.2 Český jazyk a literatura

Obor Český jazyk a literatura dělíme do tří složek: komunikační a slohová výchova, jazyková výchova a literární výchova. Ve výuce se vzdělávací obsah těchto tří složek prolíná. V Komunikační a slohové výchově se žáci učí porozumět různým jazykovým sdělením,

kultivovaně psát, vyjadřovat se v mluveném i psaném projevu nebo porozumět psanému textu. V Jazykové výchově se žáci učí pravidlům a poučkám, které jsou potřebné pro znalost spisovné češtiny. V Literární výchově se žáci seznamují s různými druhy literárních textů, prožívají zážitkové čtení a tvůrčí činnosti s literárním textem.

1.1.3.3 Průřezová témata

Průřezová témata se stávají nedílnou součástí základního vzdělávání. Škola je povinná zařadit všechna průřezová témata do vyučování na prvním i druhém stupni základní školy. Nemusí však být zařazena do každého ročníku. Tento způsob realizace je obsažen v ŠVP. Obsahem průřezových témat podle RVP ZV jsou aktuální problémy současného světa.

Prostřednictvím průřezových témat si žáci obohacují osobnost v oblasti postojů a hodnot. Vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáka. Všechna průřezová témata jsou zpracována jednotně. Každé téma má svoji charakteristiku, ve které je obsažen jeho význam. Dále popisuje jeho vztah k vzdělávacím oblastem a prospěšnost v oblasti rozvoje osobnosti žáka. Obsah průřezových témat je rozpracován do tematických okruhů. Tyto okruhy jsou provázány ve všech vzdělávacích oblastech a umožňují propojení mezi obsahy a obory.

Průřezová témata mají příznivý vliv na rozvíjení klíčových kompetencí u žáka a pozitivně přispívají ke komplexnímu vzdělávání. Průřezová témata se integrují do vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo je můžeme využít jako samostatný předmět, projekt, kurz či seminář. (Holubová, 2012)

V RVP ZV jsou obsažena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova,
- Mediální výchova,
- Výchova demokratického občana,
- Multikulturní výchova,
- Environmentální výchova,
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. (RVP ZV, 2016)

1.1.3.4 Osobnostní a sociální výchova

Obsahem osobnostní a sociální výchovy jsou každodenní situace, které mohou žáka v životě potkat. Napomáhá žákům vést zodpovědný a zdravý život. Učí žáky najít cestu

k jejich spokojenosti a udržovat kladný vztah k sobě samému, lidem a světu. Jejím úkolem je rozvíjet u žáků sebeúctu, sebedůvěru a zodpovědnost za své chování v životních situacích. Žáci se naučí porozumět hodnotám mezilidských vztahů, respektovat názory, práva a potřeby ostatních. (Holubová, 2012)

Tematické okruhy jsou rozděleny do tří částí. Tyto části jsou zaměřeny na sociální, osobnostní a mravní rozvoj žáka. Podle aktuální situace a potřeb žáka je zařazujeme do výuky prostřednictvím her, modelových situací, cvičení, diskusí.

1.1.3.5 Mediální výchova

Smyslem průřezového tématu Mediální výchova je, aby si žáci osvojili základní dovednosti v oblasti mediální komunikace a práce s mediemi, jelikož média mají výrazný vliv na chování společnosti a utváření životního stylu. Média dokáží mnohdy s lidmi manipulovat, proto je důležité, aby mediální výchova vybavila žáky základní úrovní mediální gramotnosti. Tematické okruhy se dělí na okruhy receptivních činností a okruhy produktivních činností. (RVP ZV, 2016)

1.1.3.6 Výchova demokratického občana

Výchova demokratického občana je průřezové téma, které má mezioborový a multikulturní charakter. Má za úkol vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti, tzn. vědomí svých práv, porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení problémů.

Výchova demokratického občana v základním vzdělávání využívá zkušenosti a prožitky žáka, kdy celkové klima školy se podílí na vytváření demokratické atmosféry třídy. Dalším úkolem je, vést žáky k uplatňování svých názorů v diskusích, demokraticky se podílet na rozhodnutích ve třídě, dodržovat pravidla ve třídě a podílení se na jejich tvorbě. (Holubová, 2012)

Tematické okruhy průřezového tématu se snaží o rozvíjení demokratických vědomostí a dovedností žáků, které jsou potřebné pro budoucí dospělé občany, v životě demokratické společnosti. Proto je velmi důležité při jejich realizaci vycházet z reálných situací a aplikovat je na životní zkušenosti žáka. (RVP ZV, 2016)

1.1.3.7 Multikulturní výchova

Prostřednictvím multikulturní výchovy se žáci seznamují nejen se zvyky a tradicemi naší kultury, ale hlavně s tradicemi a hodnotami jiných kultur. Zprostředkovává porozumění odlišným kulturám, rozvíjí smysl pro solidaritu a toleranci. Průřezové téma také seznamuje se základními specifiky ostatních národností, které žijí ve stejném státě.

Tato problematika se velice dotýká i mezilidských vztahů ve škole. Škola je místo, kde se setkávají žáci i učitelé z různého sociálního a kulturního prostředí. Proto je důležité, aby škola zajistila takové prostředí, ve kterém se budou všichni cítit rovnoprávně.

1.1.3.8 Environmentální výchova

Průřezové téma environmentální výchova rozvíjí kladný vztah jedince k životnímu prostředí. Umožňuje poznávání aktuálních ekologických, vědeckotechnických, ekonomických a politických hledisek. Řeší možnosti variant environmentálních problémů. Nabádá žáky k aktivní ochraně životního prostředí a životnímu stylu.

Environmentální výchova je jako ostatní průřezová témata rozdělena do tematických okruhů, které umožňují celkové pochopení vztahů člověka k životnímu prostředí. (Holubová, 2012)

1.1.3.9 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech je průřezové téma, které podporuje globální myšlení, mezinárodní porozumění a prostupuje celým základním vzděláváním. V podstatě vychovává budoucí evropské občany, kteří budou schopní flexibility a mobility v osobním životě i pracovní sféře.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech je obsažena ve všech vzdělávacích oblastech. Prostřednictvím tematických okruhů průřezového tématu se žáci seznámí s Evropou jako místem, kde se setkávají lidé, společně řeší problémy a utvářejí život. (RVP ZV, 2016)

2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM (ŠVP)

Školní vzdělávací program je program, který si zpracovává každá škola sama podle Rámcového vzdělávacího programu a v souladu se školským zákonem. Na základě tohoto školského dokumentu provozuje škola základní vzdělávání. Za vypracování ŠVP zodpovídá ředitel školy, který práci na jeho tvorbě koordinuje nebo může touto funkcí pověřit svého zástupce či jiného člena pedagogického sboru. Na tvorbě ŠVP se také podílí veškerí pedagogičtí pracovníci školy, tudíž jsou i zodpovědní za jeho realizaci v podmínkách školy. Tento dokument se stává součástí povinné dokumentace školy, kterou zveřejňuje ředitel školy po projednání se školskou radou, aby se každý zájemce měl možnost seznámit s obsahem školského vzdělávacího programu.

Veškerou správnost a platnost tohoto dokumentu pak hodnotí v rámci své inspekční činnosti Česká školní inspekce. (RVP ZV, 2016)

2.1 Zásady pro zpracování ŠVP ZV

První zásadou je, aby ŠVP byl zpracován podle Rámcového vzdělávacího programu a to pro celé období základního vzdělávání nebo pro jeho část. Dále by měl ŠVP podporovat rovnoprávnost základního vzdělávání pro všechny žáky, přihlížet k jejich vzdělávacím potřebám a umožnit vzdělávání i pro žáky se speciálně vzdělávacími potřebami nebo pro žáky mimořádně nadané.

Vzdělávací obsah by měl být realizován s ohledem na věkové zvláštnosti žáků a postupně rozvíjet klíčové kompetence. Zpracování ŠVP by mělo vést k naplňování stanovených výchovných a výukových cílů na úrovni školy. Je vytvářen tak, aby umožňoval učitelům tvořivý styl práce a neomezoval je v jejich metodických postupech, které vycházejí ze zkušeností učitele. ŠVP dodržuje stanovenou strukturu a jeho případné změny by neměly zasahovat do vzdělávání žáků v započatém cyklu. (RVP ZV, 2016)

2.2 Struktura školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Každý ŠVP by měl obsahovat identifikační údaje školy. Mezi tento údaj patří název vzdělávacího programu školy, ze kterého by mělo být zřejmé, že jde o školní vzdělávací program, který byl zpracován v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem. Může také obsahovat motivační název školy, tzn. konkrétní zaměření školy, nebo co jí charakterizuje. Tento údaj je však nepovinný. Mezi identifikační údaje dále patří: název školy, adresa školy, jméno ředitele, zřizovatel školy, platnost dokumentu, kontakty, podpis a razítko ředitele školy.

Ve školním vzdělávacím programu je zařazena charakteristika školy, která by měla obsahovat její úplnost a velikost. Škola zde uvádí jak je organizovaná jakou má kapacitu a spádový obvod školy. Dále škola zahrnuje do charakteristiky vybavení školy (co může využívat pro výuku žáků, jaké zázemí mají k dispozici učitelé), charakteristiku pedagogického sboru (počet zaměstnanců a jejich kvalifikovanost), spolupráci s rodiči a jinými subjekty či dlouhodobé projekty a mezinárodní spolupráce.

Po charakteristice školy následuje charakteristika školního vzdělávacího programu. Zde škola popisuje její zaměření, v čem vyniká, na co se zaměřuje a co bude rozvíjet. Tyto specifika vycházejí z výchovných a vzdělávacích potřeb žáků a z kvalifikovanosti pedagogických pracovníků. Jsou zde popsány výchovné a vzdělávací cíle což jsou postupy školy, na základě kterých budou rozvíjeny klíčové kompetence. Dalšími body programu jsou: začlenění průřezových témat do výuky, zabezpečení žáků se speciálně vzdělávacími potřebami a zabezpečení žáků mimořádně nadaných.

Školní vzdělávací program vyžaduje sestavení tabulace učebního plánu, což znamená výčet povinných vyučovacích předmětů s jejich časovými dotacemi pro jednotlivé ročníky na prvním a druhém stupni, to samé pro volitelné předměty, spolu s celkovými počty hodin v jednotlivých ročnících a celkový počet hodin za první a druhý stupeň. V poznámkách učebního plánu je pak zahrnuto obsahové vymezení, organizační podmínky a jiná specifika k realizaci povinných a volitelných předmětů. (Kratochvílová, Tvorba školního vzdělávacího programu krok za krokem - s pedagogickým souborem, 2006)

2.2.1 Učební osnovy

Učební osnovy jsou ve školním vzdělávacím programu rozpracovány pro všechny vzdělávací předměty povinné, volitelné i pro vyučovací předměty vzniklé z průřezových témat. Ve vzdělávacím obsahu vyučovacího předmětu jsou uvedeny a rozpracovány očekávané výstupy, učivo a tematické okruhy průřezových témat. Vše je rozděleno do ročníků podle RVP ZV. Každý vyučovací předmět musí mít svůj název, který určuje škola. Název musí být ve shodě s vyučovacím obsahem, z něhož byl vyučovací předmět vytvořen a měl by být srozumitelný pro žáky i rodiče.

V učebních osnovách je dále vymezena charakteristika vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu, která obsahuje časové, organizační a obsahové vymezení vyučovacího předmětu. Tato část ŠVP specifikuje všechny podstatné informace o vyučování daného předmětu, které jsou důležité pro jeho realizaci. Kromě toho se zde uvádějí formy vyučování, pokud se počítá s jinými formami, než je vyučovací hodina (výuka v jiných prostorách než je škola atd.).

V poslední části charakteristiky vyučovacího předmětu nalezneme výchovné a vzdělávací strategie, kde jsou veškeré činnosti a postupy, které povedou k danému vyučovacímu předmětu a k utváření klíčových kompetencí. Tyto strategie jsou rozpracovány ke každé klíčové kompetenci a využívány všemi učiteli předmětu. (Kratochvílová, Tvorba školního vzdělávacího programu krok za krokem - s pedagogickým souborem, 2006)

2.2.2 Hodnocení žáků a autoevaluace školy

V této části školního vzdělávacího programu si škola vymezí pravidla, která bude využívat při hodnocení žáků (klasifikace, slovní hodnocení či kombinace obou způsobů). Tato pravidla se stávají součástí školního řádu a musí s nimi být seznámeni učitelé, žáci školy i zákonní zástupci žáků.

Cíle autoevaluace neboli vlastní hodnocení si stanovuje škola u jednotlivých oblastí sama (cíl sledování v jednotlivých oblastech, co chce zjišťovat). Škola si vymezí měřítka, podle kterých bude činnost vyhodnocovat a nástroje, které bude při autoevaluaci využívat. Za nástroje považujeme dotazníky, rozhovory, diskuse nebo žákovské práce. Nakonec škola vymezí časové rozvržení evaluačních činností.

3 PŘEDMĚT ČESKÝ JAZYK

Český jazyk je jedním ze základních znaků českého národa. Považujeme ho za náš národní jazyk. Patří k pilířům primárního vzdělávání. Podle Vladimíry Spilkové je dovednost čtení a psaní samozřejmým základním kamenem vzdělání a nevyhnutelným prostředkem kulturního rozvoje. Význam výuky čtení a psaní je v primární škole neotřesitelný nelze jej oslabit. Českému jazyku jako jazyku mateřskému se učí děti již od narození a to přirozeným odezíráním a imitací od matky či ostatních lidí, kteří o něj pečují a obklopují jej. Tímto způsobem si dítě osvojí základy českého jazyka v předškolním věku. Znalostí mateřského jazyka se dítě začleňuje do společnosti a stává se jejím aktivním členem. (Marie Čechová, 1989)

3.1 Charakteristika předmětu český jazyk

Český jazyk patří k základním předmětům, kterým se na našich školách vyučuje. Učí se jemu žáci od první třídy, až po střední školy. Český jazyk je také povinným maturitním předmětem na středních školách. „*V soustavě vyučovacích předmětů má tedy český jazyk centrální postavení – ovlivňuje vyučování celkově*“. (Polák, 2002)

Správné, výstižné a spisovné vyjadřování můžeme zařadit na první místo základních potřeb dnešní společnosti. Jazykovědné vyučování klade na žáky požadavek, aby se naučili vyjadřovat spisovným jazykem slovem i písmem. Kvalitní jazykové vzdělání má význam i pro osvojování poznatků z jiných předmětů. Poznání českého spisovného jazyka rozvíjí nejen myšlení žáka, ale i jeho rozumové schopnosti. Rozumová výchova je tedy součástí jazykového vyučování. (Polák, 2002)

3.2 Složky předmětu český jazyk a jejich vztahy

Vyučovací předmět nese od první třídy základní školy, až do konce střední školy název český jazyk a literatura. V určitých zemích jde o dva samostatné předměty „*u nás pak už tradičně o jeden komplexní vyučovací předmět, avšak vnitřně strukturovaný*“. (Marie Čechová, 1989)

Předmět obsahuje jazykovou a literární složku. Základem obou složek jsou dva odpovídající vědecké obory. Jazyková složka také navíc zahrnuje složku slohovou, které se ve

školním vyučování věnuje velmi málo pozornosti. Podle mého názoru by se při jazykové výuce mělo uplatňovat i hledisko slohové.

V dnešní době na základních školách je český jazyk rozdělen do tří složek: mluvnice, literatura a sloh. Proto by se mělo hovořit o třech složkách předmětu nikoli jen o dvou. Sloh neboli komunikační výchova logicky propojuje všechny složky jazyka. O propojení těchto třech složek jazyka se snaží i autoři učebnic českého jazyka. Je zřejmé, že integrace těchto třech složek klade na učitele vysoké nároky a to zejména z hlediska didaktiky. Hlavní problém můžeme zaznamenat v používání rozdílných metod a přístupů u jednotlivé složky. Tyto činnosti jsou pro učitele časově náročné, a proto z těchto důvodů vzniká u učitelů neoblíbenost určité složky, kterou potom vyčleňuje ze svého vyučování. Nejčastěji tímto trpí slohové vyučování.

Další významnou složkou českého jazyka je literární výchova. Spojení jazyka a literatury v jeden předmět má své opodstatnění, jelikož základem obou složek vyučovacího předmětu je práce s jazykovým materiálem. (Marie Čechová, 1989)

Nedílnou složkou literatury je poznání jazykové výstavby díla. Žáci se seznámí s mnoha autory a jejich díly, které jsou obsaženy v čítankách pro jednotlivé ročníky. Literární texty obsažené v čítankách jsou pro žáky vzorem kultivovaného projevu. Jejich četba může kladně působit na žáky v oblasti rozvoje řeči. Na základě četby si žák osvojuje nové vyjadřovací prostředky a obohacuje si slovní zásobu. Marie Čechová uvádí, že literární výchova patří k estetickovýchovným předmětům, jelikož má blízko k hudební a výtvarné výchově.

Problém ve spojení těchto dvou složek může nastat v jejich hodnocení. To může působit učitelům kvůli zvládnutí obou disciplín značné potíže. Avšak tenhle problém se může stát výhodou pro samotného žáka. Pokud žák nevyniká ve složce jazykové má možnost si to vykompenzovat ve složce literární. Časová dotace obou složek není na základní a střední škole stálá. Poněvadž jsou na základní škole hlavním cílem jazykové znalosti, dovednosti a schopnosti, převažuje složka jazyková.

Na některých základních školách se tenhle problém učitelé snaží řešit a zařazují do vyučování i hodiny čtení nebo různé čtenářské kroužky po vyučování což může být pro žáky velkým přínosem do budoucna.

3.3 Vyučovací metody

Vyučovacím metodám se věnuje důkladná pozornost ve všech metodikách. Definice metod bývají různé. „*Nejjednodušeji jako cesta k něčemu; běžně se metodou rozumí cílevědomí, promyšlený způsob, postup, kterého učitel užívá, aby dosáhl vyučovacího cíle*“.
(Marie Čechová, 1989, str. 35)

Učitel si v současném školství může vybrat z velkého množství vyučovacích metod a různě je mezi sebou propojovat. Propojování v tomto případě hraje důležitou roli, neboť jednostranné používání metod nevede k úspěšným výsledkům. Z tohoto důvodu se mohou během vyučovací hodiny metody měnit a dokonce několikrát vystřídat. O výběru vhodné metody se učitel rozhoduje při plánování vyučování, protože se metody dělí podle uplatnění v jednotlivých etapách vyučovací hodiny. Máme-li etapu seznamování se s novým učivem, hovoříme o metodě expoziční. K této metodě patří metoda monologická, která se v dnešní době staví do pozadí a je nejméně využívána. Dříve však patřila k základním způsobům vyučování. V dnešní době ji učitelé využívají zejména k vysvětlení nového jazykového učiva nebo k vyprávění příběhu. Tahle metoda se nejčastěji kombinuje s metodou rozhovoru.

K propojení starého učiva s učivem novým složí metody aplikační a procvičovací. Úkolem těchto metod je již probrané jazykové učivo převádět do jazykové praxe, aby se staly přirozenou součástí vyjadřování.

K upevnění probraného učiva se užívá metoda opakovací spolu s hodnocením a klasifikací. Na základě využívaných metod ve vyučovacím procesu rozlišujeme i typy vyučovací hodiny – procvičovací, upevňovací, kontrolní apod.

Trendem dnešní doby se stala metoda studijní. Hlavní myšlenkou této metody je, aby škola naučila žáka samostatně studovat. Absolvent studijní metody zvládne: vyhledávat hlavní myšlenky textu, vytvořit osnovu výpisků a výtahu, do jisté míry i pokus o heslovitý zápis ústního výkladu učitele. (Marie Čechová, 1989)

Na prvním stupni základní školy převládá především metoda názorná, jelikož při názorném vyučování si žáci lépe osvojují nové učivo. Déle se ve vyučování na prvním stupni využívají didaktické hry, které jsou pro žáky zajímavé a zábavné. Při hraní didaktických her si žáci upevňují své znalosti a dovednosti zábavnou formou.

Nejdůležitější metodou je motivace, která by neměla být opomíjena v žádné vyučovací hodině. Důležitým úkolem učitele je žáka kladně namotivovat k práci ve vyučování a probudit v něm zájem o nové poznání. (Marie Čechová, 1989)

3.4 Učitel českého jazyka

Učitel českého jazyka hraje ve vyučování důležitou a významnou roli. Zejména učitelé na 1. stupni bývají pro své žáky vzorem. Proto musí disponovat určitými znalostmi a dovednostmi.

„Součástí profesionální připravenosti učitele, učitele češtiny zvláště, je schopnost komunikace na náležité úrovni a jazyková kultura“. (Marie Čechová, 1989, str. 26)

Jednou z hlavních věcí, kterou by měl učitel českou jazyka mít je vzdělání. Takové vzdělání, které zahrnuje kvalitní všeobecný rozhled a odborné znalosti. Mezi tyto odborné znalosti můžeme zařadit lingvistiku, psychologii, společenské vědy a zejména znalosti z pedagogiky. Aby mohl disponovat těmito znalostmi, musí mít učitel českého jazyka ke své profesi vysokoškolské vzdělání, které se učitelům dostává od roku 1945. Bohužel vystudováním vysoké školy to nekončí. Učitel se musí vzdělávat po celou dobu svého působení, protože pravidla českého pravopisu se neustále mění. Vysoká škola položí jen základ, na němž se musí stavět a dále ho rozvíjet.

Vedle kvalitního vzdělání je tady vztah učitele k žákovi. Učitel bývá pro žáky osobnost. Jeho rysy a vlastnosti se stávají předmětem kritiky a pozorování žáků. Proto je důležité, aby učitel byl pro žáky kladným modelem, neboli vzorem k němuž se žáci budou snažit přiblížit. Takle situace nastává především u žáků na prvním stupni základní školy.

Z hlediska profesionality by měl učitel disponovat i určitými vlastnostmi v první řadě je to spravedlnost a důslednost. Učitel neboli veřejný činitel je často vystavován společenské kritice. To znamená, že i jeho soukromý život se stává předmětem zájmu široké veřejnosti.

4 INTEGRACE JAKO PEDAGOGICKÝ POJEM

Pojem integrace je významnou součástí práce, proto se autorka rozhodla tomuto pojmu věnovat blíže. Kapitola na svém začátku vymezuje pojem integrace a popisuje rozdíly mezi integrovanou školou, integrovaným vyučováním a integrovanou výukou. Integrované vyučování je zde popsáno detailně.

4.1 Vymezení pojmu integrace

Integrace nebo jiným slovem scelení, ucelení, úplnost, je v pedagogice chápán různě a má i odlišný význam. V současné době je tento koncept spojován zejména s pojmy škola, vzdělávání a výuka, proto vznikla slovní spojení, jako integrovaná škola, integrované vzdělání a integrovaná výuka. Tato slovní spojení mají odlišný význam a označují určitou oblast pedagogické reality.

Průcha popisuje **integrovanou školu** jako propojení různých stupňů a typů školního vzdělávání v jednu organizační jednotku. **Integrované vyučování** znamená, že jsou do výuky v běžných školách zapojeni žáci s hendikepem nebo se zvláštními vzdělávacími potřebami. (Podroužek, 2002)

Integrovaná výuka, „je chápána ve smyslu spojení (syntézy) učiva jednotlivých učebních předmětů nebo kognitivně blízkých vzdělávacích oblastí v jeden celek s důrazem na komplexnost a globálnost poznání, kde se uplatňuje řada mezipředmětových vztahů“. (Podroužek, 2002, str. 32)

Tento způsob vyučování umožňuje využití mezipředmětových vztahů v jednotlivých učebních předmětech, zejména umožňuje propojení teorie s praktickými činnostmi žáků.

Tato oblast se kromě integrace předmětů zabývá i didaktickou transformací. Didaktická transformace se zabývá převedením učiva do takové podoby, která bude srozumitelná pro žáky. Didaktickou transformaci rozlišujeme na primární a sekundární. Primární transformace se zaměřuje na názory, které předkládá veřejnost. Sekundární transformace se potom zabývá tím, jak jsou informace prezentovány veřejnosti. Didaktická transformace převádí poznatky na školní obsah vyučování. Při tomto způsobu klademe důraz na výběr učiva, jeho rozsah a formy práce. Obsah učiva vybíráme s ohledem na věkové a psychologické zvláštnosti žáků. Během takové integrace je podstatné, aby byla zachována věcná správnost tématu, jeho logické uspořádání a respektování vztahů mezi oblastmi. Jednou z forem integrované výuky

může být projektové vyučování, které nabízí specifické formy práce se žáky na základní škole.

Integrace předmětů vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, ve kterém jsou obsaženy klíčové kompetence, kterých se při integraci využívá nejvíce.

4.2 Integrované vyučování

Integrované vyučování je možno chápat jako sjednocení obsahu různých vyučovacích předmětů v jeden vyučovací předmět. Prostředkem sjednocení bývá nejen téma, ale i cíl výuky. Integrovaná výuka může probíhat ve spojení mezipředmětových vztahů s teoretickými a praktickými činnostmi v následujících formách:

- integrované kurzy, předměty, témata, která jsou zařazována do více předmětů,
- projekty, které propojují poznatky z více předmětů s praktickými zkušenostmi a činnostmi,
- integrované dny, kdy celá škola realizuje jedno společné téma.

Integrovanou výuku rozlišujeme dvojím způsobem. Dělíme ji na integraci vnější a integraci vnitřní. Jestliže sjednotíme a ustálíme obsah z různých vyučovacích předmětů v jeden samostatný předmět, jedná se tak o integraci vnější, kdy je integrace zaměřena na sjednocení vyučovacích předmětů z podobných oblastí. Spojovat můžeme předměty jako je chemie a fyzika nebo dějepis a občanská nauka. Spojením dvou oborů snížíme počet vyučovacích předmětů. Takovému sjednocení říkáme konsolidování učiva. Je důležité si uvědomit, které vyučovací předměty chceme spojovat. Vnitřní integrace potom nahlíží na problematiku z různých úhlů pohledu.

„Integrace je tedy chápána ve smyslu propojení, sjednocení a scelení poznatků u kognitivně blízkých oborů v jeden celek, který je prezentován v samostatném učebním předmětu. Vytváříme tak mezipředmětové vazby v rámci zvoleného tématu“. (Podroužek, 2002, str. 33)

Propojením mezioborových a multilaterálních vztahů v jeden celek umožňuje žákům pochopit skutečnost jako celek a vytvořit si jednotný obraz okolního světa.

5 UČENÍ V PROJEKTECH

S termínem projekt se setkáváme velmi často jak v oblasti pedagogické teorie, tak v reálných podmínkách našeho školství. (Dömischová, 2011)

Nejčastěji se s tímto termínem setkáváme na základních školách, kde se velmi často hovoří o projektech, projektovém dnu nebo projektovém vyučování. Projekty se mohou realizovat ve škole i mimo školní prostředí. V dnešní době je velmi důležité, aby žáci byli schopni vyhledávat a zpracovávat různé poznatky či informace. Projektová metoda těmito schopnostmi žáka vybaví a ještě k tomu se žák učí novým znalostem. Úkolem projektu je i žáky připravit na řešení různých problémových situací. Proto u žáků rozvíjíme schopnost samostatně se učit a zároveň je k učení motivujeme. Na základě těchto poznatků může být zařazení projektového vyučování do výuky velmi žádoucí. Při realizaci projektového vyučování jsou žáci obklopeni nejen množstvím informací, ale také získávají zkušenosti z kontaktu s vrstevníky, rodiči a z cestování. (Anna Tomková, 2009)

5.1 Projektová metoda

Projektová metoda je úzce spojena s projektem. Bývá zpravidla definována pomocí projektu, při jehož řešení se žáci zabývají a pomocí vlastní zkušeností dospívají ke konečnému produktu projektu. (Kratochvílová, 2006)

Průcha definuje v pedagogickém slovníku projektovou metodu jako: „*vyučovací metodu, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného, či slovesného produktu.*“ (Průcha, 2001, str. 184)

Podle Kratochvílové můžeme na projektovou metodu nahlížet jako na: „*uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činností vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.*“ (Kratochvílová, 2006, str. 37)

Z této definice vyplývá, že projektová metoda se řadí mezi složité metody vyučování. Můžeme jí chápat jako systém činností, které sjednocují řadu dílčích metod výuky a využívají různých metod práce.

5.1.1 Projektové vyučování neboli projektová výuka

Projektová výuka bývá nejčastěji spojována s autory J. Dewey a W. H. Klipatrick. První zmínky o projektovém vyučování pochází z Francie a Itálie, kde tato metoda slavila velký úspěch. V příslušných dobách se projektovou metodou zabýval i J. A. Komenský nebo J. J. Rousseau. Je zřejmé, že tato metoda má kořeny nejen v zahraničí, ale i v naší zemi. (Zubatá, 2014)

Projektovou výuku můžeme definovat, jako výuku, která je založena na projektové metodě. Dle Skalkové je „*projektové vyučování založeno na řešení komplexních teoretických nebo praktických problémů na základě aktivní činnosti žáků*“. (Skalková, Obecná didaktika, 2007, str. 234)

Projektovou výuku řadíme mezi výukové metody, formy či strategie. Je založená na aktivním přístupu žáka k učení. Prostřednictvím této metody žák získává příležitost prakticky uplatnit své myšlení a také využít své praktické činnosti z běžného života. Dále získává možnost řešit problémové situace, podílet se na plánování, organizaci a hodnocení práce. Projektová výuka tedy působí na rozvoj celé osobnosti žáka.

Z hlediska organizace zde existuje možnost využít různých forem výuky. Obrovskou výhodou může být vytváření mezipředmětových vztahů a spolupráce s mimoškolními organizacemi. Během realizace si žáci svůj projekt zpracovávají od jeho plánování, až po vytvoření výsledného produktu. Při uskutečňování této výuky žáci obvykle pracují ve skupinách. Seskupení mohou tvořit žáci z odlišných tříd, různé věkové kategorie a z rozdílných zájmů. Proto projektová metoda přispívá k posílení vztahových vazeb mezi žáky, vzájemnému respektu a k ocenění odlišných úsudků. (Dömischová, 2011)

5.1.2 Historický vývoj projektového vyučování

Zákonitosti a kořeny projektové výuky nalezneme hluboko v pedagogických odkazech myslitelů 18. a 19. století. Mezi významné pedagogy, kteří položili základ projektovému vyučování, patří J. J. Rousseau a J. H. Pestalozzi. Každý z nich měl odlišné názory. Hlavní myšlenkou J. J. Rousseaua, byla samostatná aktivita dítěte a jeho osobní zkušenost. Na druhé straně J. H. Pestalozzi usiloval o celkový rozvoj dítěte.

Z historického hlediska bývá projektová metoda a výuka spojována s reformou pedagogického hnutí, které proběhlo v 19. a na počátku 20. století. O reformu se zasloužili již zmínění pedagogové J. Deweye a W. H. Killpatrick.

William Heard Killpatrick byl profesor učitelské koleje Kolumbijské univerzity v New Yorku, který otevřel svým článkem *The Project Method* projektové metody. S jeho jménem je tato metoda spojována dodnes.

Pragmatická pedagogika popisuje vzdělávání jako nástroj řešení problémů, s nimiž se člověk setkává ve svém praktickém životě. Základním pojmem je zkušenost, kterou získáme v individuální praxi a experiment. Podle Deweye se zkušenost nezískává na základě jakékoliv činnosti, ale jen v té, v níž konáme něco nového (problematického), a přesto dostatečně spojeného s tím, co už dávno umíme.

Největšího vlivu dosáhla pragmatická pedagogika ve 30. letech 20. století. V těchto letech výrazně ovlivnila i naše školství. Mezi dalšími významné pedagogy projektové metody u nás řadíme např. Václava Příhodu, Rudolfa Žanta nebo Stanislava Vránu.

5.1.3 Fáze projektové práce

Jak už bylo řečeno, základem projektové výuky je, aby se žáci na projektu podíleli od samotného plánování, až po vytvoření odpovídajícího výsledku. Jestliže chceme úspěšný a kvalitně zpracovaný projekt musíme projít jednotlivými fázemi práce. Rozlišujeme čtyři základní fáze projektu, které stanovil, už zmiňovaný W. Killpatrick. (Kratochvílová, 2006)

- plánování,
- realizace projektu,
- prezentace projektu,
- hodnocení projektu.

Mnozí autoři považují za začátek plánování projektu situaci, která pro žáky představuje skutečný problém. Volíme takovou situaci, která může představovat pro žáky skutečný problém. Nemusí to však být typicky školní situace. Můžeme vycházet ze životního prostředí žáků, z jejich místa bydliště a navodit problémy, které žáci skutečně prožívají. (Skalková, *Obecná didaktika*, 2007)

Podle Dömischové vzniká projekt hned při zrodu projektové myšlenky, ideje, nápadu. Jedná se o fázi, kdy ještě nemáme ujasněnou konkrétní myšlenku o projektu, průběhu jeho

realizace, ani o podobě konkrétního produktu, která má z projektu vzniknout. (Dömischová, 2011)

5.1.3.1 Plánování

Ke stěžejní projektové činnosti patří řádné naplánování a rozvrhnutí práce na projektu. V této části dochází ke stanovení otázek tématu, ke stanovení cíle, určení druhu projektu a jeho časové rozvržení. Dále je nutné rozdělení činností, rolí a úkolů skupinám nebo jednotlivcům.

Při plánování bývá častým problémem nesprávné formulování cílů. Pokud se budeme zabývat pouze tématem a výsledným produktem může se z projektu stát pouhé téma, ke kterému žáci vykonají činnosti bez vědomí jejich smyslu. (Dömischová, 2011)

Při stanovení projektu je nezbytné si ujasnit v rovině žáků základní účel projektu a jeho smysl, který nám odpovídá na otázku „Proč?“. V rovině učitele se pak jedná o analýzu projektu orientačně na základě jeho zkušeností z hlediska rozvoje osobnosti žáka ve všech rovinách. Dále je zapotřebí definovat si cíle v rovině kognitivní, psychomotorické, sociální a afektivní. Následující částí plánování je výstup projektu, kde se zvolí závěrečná podoba projektu a jeho konečný produkt. (Kratochvílová, 2006)

V rámci plánování dochází k vysvětlení jasných a přehledných pravidel, které se týkají práce na celém projektu. Tato pravidla musí znát všichni, kteří se na projektu budou podílet. Nedílnou součástí plánování bývá příprava vhodných materiálních prostředků, které budou pro projektovou činnost potřeba. Značným faktorem v období plánování je motivace žáků. Podmínkou projektové výuky je vnitřní motivace žáka jeho přijetí úkolu, touha vyřešit určený problém a dovršit projekt, až do fáze konečného výsledku. (Dömischová, 2011)

Pro řešení projektu při plánování se dobře využívá metoda brainstorming. Všechny návrhy a podměty by v této fázi měly vycházet od žáků. Úkolem pedagoga však je tyto prvotně navrhované myšlenky utřídit, provést eliminaci zbytečného a nemožného či nereálného a stanovit společně se žáky postupné kroky při realizaci projektu. (Kratochvílová, 2006)

5.1.3.2 Realizace projektu

K realizaci projektu dochází po předem prodiskutovaném plánu veškerých aktivit a úkolů, které souvisejí s projektem. V této fázi žáci sbírají vhodný materiál, třídí ho,

zpracovávají a analyzují ho. V následující části, žáci začínají diskutovat, rozdělovat si role, zpracovávat úkoly a směřovat k dosažení vytyčeného cíle. Během realizace mohou žáci pracovat ve skupinách nebo samostatně. Učitel stojí v pozadí jeho úkolem je pouze vykonávat konzultační činnost ve snaze žáky vést, motivovat je a pomoci jim, zvládnout vzniklé těžkosti a nejasnosti. Na konci této fáze vzniká výtvar a řeší se jeho následná prezentace. (Dömischová, 2011)

5.1.3.3 Prezentace projektu

Prezentace projektu zahrnuje představení výsledku, k němuž žák nebo žáci dospěli. Prezentace může probíhat ústně, písemně či prezentováním praktického výrobku. Způsob závěrečného výstupu může být různý. Obvykle bývá v podobě videozáznamu, výstavy, časopisu, besedy, přednášky, koncertu, apod. Žáci mají možnost projekt prezentovat ve třídě pro spolužáky pro veřejnost pro své rodiče nebo pro jiné instituce. (Kratochvílová, 2006)

5.1.3.4 Hodnocení projektu

Během hodnocení projektu jde o hodnocení celého procesu. Tzn. od samotného naplánování projektu jeho celého průběhu, až po konečný výsledek z pohledu žáka i učitele. Podle Kratochvílové by se hodnocení mělo opírat o kritéria, která jsou s žáky stanovena nebo jsou jim předložena.

Do hodnocení se zapojuje sám žák, protože právě on je hlavním činitelem práce. Učitel pro hodnocení připraví otázky nebo dotazníky. Hodnotí se nově osvojené poznatky, vědomosti, dovednosti i klíčové kompetence. Žáci mohou vyjádřit své prožitky, pocity, vyjádřit, co se dozvěděli nového a poděkovat tak spolužákům za spolupráci. (Anna Tomková, 2009)

5.1.3.5 Přednosti a úskalí projektové výuky

Jak už bylo výše uvedeno projektová metoda a projektové vyučování nenašly v dnešním školství své široké uplatnění. Jsou spíše využívány ve školách alternativních a inovativních. Vyučující je mnohdy využívají jako zpestření výchovně vzdělávacího procesu. Uveďme tedy některé z důvodů, proč není tato metoda využívána učiteli v praxi:

- projekt je náročný na přípravu,
- projekt vyžaduje materiální zajištění a pomůcky,
- vyžaduje dovednost a organizaci práce ve skupinách,
- je náročný na organizaci,
- učitele by nezvládli probrat učivo dle plánu.

Z těchto uvedených výroků je zřejmé, že projektová metoda klade vysoké nároky na učitele i na žáky. Mezi další negativa můžeme zmínit riziko vzniku nekázně, proto se mnoho učitelů do projektové výuky nepouští. Je evidentní, že během projektové výuky dochází k větší hlučnosti žáků, avšak nemusí to vždy souviset s nekázní. Mezi další problémové oblasti můžeme zařadit nezkušenost pedagogů. Řada učitelů není o projektové výuce informována a mají tak nedostačující informace a neznají tak správné principy metody. (Kratochvílová, Teorie a praxe projektové výuky, 2006)

Projektová metoda nemá jen negativa má i svá pozitiva. Metoda rozvíjí u žáka tvořivé myšlení, logické uvažování a schopnost řešit problémové situace. Vede žáky k všestranné a otevřené komunikaci. Osvobozuje od nedostatků běžné výuky jako je izolovanost a nejednotnost vědění. Dále podporuje odtrženost výuky od běžné praxe, pamětného učení a malé motivace žáků. Důležitým pozitivem projektové metody je, že přináší nové poznatky z různých předmětů a pomáhá vidět věci v určitých souvislostech. Má schopnost rozvíjet pracovní i studijní návyky. Učí žáky schopnost spolupráce a respektovat práci nejen vlastní, ale i druhých.

Její úkolem je rozvíjet u žáka potřebu objevovat nové věci, připravit je, aby se dokázali projevat jako svobodné, svébytné a zodpovědné osobnosti, které uplatňují svá práva a respektují povinnosti. Přirozeně získané poznatky a dovednosti žáka vedou k vyšší motivovanosti a mají trvalejší charakter. Dále projektové vyučování respektuje individuální potřeby žáka a snaží se proces poznávání přizpůsobit cílové skupině.

Učitel se během projektového vyučování dostává do role pomocníka či poradce a tímto způsobem se dostává do bližšího kontaktu se žáky. Proto projektová metoda zlepšuje vztah

mezi učitelem a žákem. Zároveň je posílena i přirozená autorita učitele. Jednou z možností projektové výuky může být integrace obsahu z různých vyučovacích předmětů nebo z různých oblastí lidského poznání.

Poznatky, které žáci během projektového vyučování získají, mají trvalejší charakter. Můžeme tedy říct, že projektová metoda má mnohem více pozitivních stránek jak těch negativních.

5.2 Druhy projektů

Typologie projektů není jednotná. Můžeme ho však dělit podle různých hledisek. Tyto hlediska ohledně dělení projektů neustále narůstají. V literatuře se tak ustavičně setkáváme s novými koncepcemi klasifikace. Autorka práce zvolila dělení projektů podle J. Kratochvílové, které ještě rozšířila a doplnila o další hlediska.

Tabulka 1: Druhy projektu

<p>Podle navrhovatele rozlišujeme projekt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spontánní – vznikají z potřeb a zájmů dětí (žakovské, dětské) • Uměle vytvořené – vzniknou na základě učitelovi myšlenky • Kombinace obou způsobů
<p>Podle účelu rozlišujeme projekt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problémový • Konstruktivní • Hodnotící • Směřující k získání dovedností a estetických zkušeností
<p>Podle prostředí:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Školní • Mimoškolní • Kombinace obou
<p>Podle počtu účastníků:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skupinový • Individuální
<p>Podle způsobu organizace:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměřený na jeden předmět • Zaměřený na více předmětů

Podle získání informací:	<ul style="list-style-type: none"> • Volné – žák si obstará informace sám • Vázané – informace jsou žákovi poskytnuty
Podle časové náročnosti:	<ul style="list-style-type: none"> • Krátkodobé • Střednědobé • Dlouhodobé
Podle rozsahu projektu:	<ul style="list-style-type: none"> • Malé • Velké (Dömischová, 2011)

6 REGIONÁLNÍ PRVKY VE VYUČOVÁNÍ ČESKÉHO JAZYKA

Dle uvedeného názvu diplomové práce je zřejmé, že se práce zabývá využitím regionálních prvků ve vyučování českého jazyka. Proto se autorka rozhodla této problematice věnovat celou kapitolu. Oddíl obsahuje několik podkapitol, které jsou zaměřeny na regionální problematiku a nářečí ve vyučování českého jazyka na základní škole. První podkapitola vymezuje pojem regionalismus jeho charakteristické rysy. Další podkapitola se zabývá regionalismem a jeho využitím ve výuce obecně. Na závěr je sepsána kapitola, která se zabývá regionálními prvky, které lze využít ve vyučování českého jazyka.

Mezi nejvýznamnější regionální prvek dané oblasti patří nářečí. Proto autorka nářečí popsala i v této kapitole a to zejména nářečí hanácké, jelikož se diplomová práce zaměřuje na regionální prvky z oblasti města Prostějova.

6.1 Obecná charakteristika regionálních prvků

Regionalismus pochází z latinského slova regio což znamená kraj. Regionalismem rozumíme studium charakteristických rysů a zvláštností jednoho kraje nebo jedné oblasti. Slovem regionalismus se rozumí i jednotlivý regionální jev, který lze označovat i jako krajový jev. (Cuřín, 1973)

Typické znaky a zvláštnosti určitého kraje mohou být velmi pestré, spadají tedy do zájmové sféry mnoha studijních oborů. Mezi takové studijní obory řadíme geografii, historii, jazykovědu, literární vědy atd.

Zpravidla bývá region kraj nebo určitá oblast součástí nadřazeného zeměpisného celku. Proto má vedle svých specifických znaků i znaky základní, které jsou společné s tímto nadřazeným celkem. Regionální studium musí být těsně spjato se studiem národního celku. Vychází ze znalostí vývoje i kultury. Zkoumání regionálních výrazů přispívá k poznání života celého národního společenství a místa regionu v něm. (Cuřín, 1973)

6.2 Regionalismus a škola

Škola jakožto celonárodní instituce nebyla a ani nemůže být rozlišována podle jednotlivých oblastí našeho území. Proto projevy regionálního života, dějiny a kultura nemohou být hlavním obsahem školního vzdělávání a výchovy. Jsou vždy jen na okraji zájmu. Do učebnic a do plánů pronikají takové regionální skutečnosti, které ovlivnily celonárodní kulturu, dějiny apod. To neznámá, že v běžném vyučování se jiné regionální prvky objevovat nemohou. Krajské prvky mohou sloužit jako dokumentační, motivační a doplňující materiál. Regionální jevy se zpravidla vztahují k osobním zkušenostem a znalostem žáků. Jejich využití ve výuce je speciálním případem postupu od blízkého ke vzdálenému od známého k neznámému nebo od konkrétního k abstraktnímu.

Regionální prvky se proto stávají i prostředkem výchovným. Významnou hodnotu mají ve výchovně lásce k vlasti. Významnou roli na cestě k této výchově má rodina, rodná obec a rodný kraj. (Cuřín, 1973)

6.3 Regionalismus ve vyučování českého jazyka

Hlavním úkolem ve vyučování českého jazyka ať už na základní nebo střední škole je naučit aktivně ovládat spisovný jazyk. Střetání spisovné češtiny žáků s jinými útvary začíná už s jejich nástupem do školy, protože jejich hlavním dorozumívacím prostředkem v běžném životě je interdialekt neboli nářečí. Tyto celky jsou hlavní oblastí regionálních fenoménů, kterých je možno ve škole využít. Z toho vyplývá, že nářeční diferencovanost, je překážkou kvalitnímu zvládnutí spisovného jazyka.

„Neznamená to ovšem, že budeme učit spisovnému jazyku v neustálé konfrontaci s nářečím, ale budeme se k nářečí (nebo obecné češtině) obracet jednak jako k prameni poučení o tom, co žáci znají, jednak jako k materiálu, který pomůže pochopit některé jazykové jevy spisovné. Metodické zpracování je u každého nářečí jiné a je vlastně věcí učitele, který poměry ve třídě i v obci nejlépe zná“. (Cuřín, 1973, str. 13)

Nářečí je hlavním regionálním jevem, ale učitel by měl ve výuce využívat i jiné regionální jevy. Aby mohl učitel s regionálními prvky ve škole pracovat, musí je sám dobře znát. Musí znát i jejich místo v učení o českém jazyku a v jazykovém systému.

6.4 Nářečí

Podle vývoje starých českých samohlásek ý a ú se nářečí českého jazyka dělí na čtyři základní skupiny. Pomocným dělítkem na severní Moravě a ve Slezsku je kvantita (délka nebo krátkost samohlásek) a přízvuk. Koncem 14. století se dlouhé samohlásky ý, ú změnilly ve dvojhlásky ej, ou. Podobně se měnilo aj v ej.

František Cuřín ve své knize dělí nářečí, podle toho, jak se na kterém území samohlásky vyvíjeli na:

- nářečí česká,
- nářečí hanácká neboli středomoravská,
- nářečí moravskoslovenská neboli východomoravská,
- nářečí lašská neboli slezská.

6.4.1 Hanácká neboli středomoravská nářečí

Základním společným znakem pro celé území je záměna ej za é, například „stréc“. Tato nářečí se dělí ještě do tří podskupin. Nářečí centrální, západní a jižní. (Cuřín, 1973)

Centrálním nářečím, mluví lidé od Olomouce a Prostějova po Zábřeh a Šumperk. Základním znakem této oblasti, je znělá výslovnost souhlásek před samohláskami, a výslovnost znělých souhlásek na rozhraní dvou slov. Například zaz, vorat, g mamince. (Cuřín, 1973)

6.4.2 Nářečí žáků

Zdrojem znalostí nářečí je i samotná řeč žáků. Někteří žáci mohou mít při vstupu do školy problém aktivně využívat spisovný jazyk, jelikož jsou ovlivněni oblastí, ve které vyrůstají. Střetnutí místního nářečí, které zná žák z domova s obecnou češtinou jiných žáků a hlavně se spisovným jazykem je zvláště v oblastech nářečně zachovalých, složitý problém. Je pravda, že u dnešní mladé generace je nářečí na ústupu.

V oblasti Čech a západní Moravy silně proniká obecná čeština a nářečí používají jen starší ročníky obyvatelstva. Je ale možné, že si žáci s sebou přinesou do školy starší vrstvu nářečí od dědečků a babiček. Takové jazykové zvláštnosti mohou být předmětem pozornosti a posměchu spolužáků. Nesmí se jim však nikdy posmívat učitel hlavně žákům mladšího školního věku.

U dětí bývá nářečí projevem příslušnosti k rodině a rodné obci. Urážet jejich nářečí pro ně může znamenat urážet jejich rodinu a domov. Tato problematika se týká oblasti, ve které je větší pohyb obyvatelstva, a kde žáci mohou přijít do naprosto jiného prostředí, při přestěhování žáků z oblasti nářečně zachovalé apod. (Cuřín, 1973)

6.4.3 Možnosti využití nářečí ve škole

František Cuřín věnoval ve své knize Regionální prvky ve výuce českému jazyku i kapitolku možnosti, jak využít nářečí ve škole. Podle Cuřína může učitel využít nářečí ve škole dvojím způsobem:

- První způsob se týká zejména žáků nižšího ročníku. Převážně u žáků nižších tříd je nářečí podkladem, na němž se u žáků buduje poznání hláskového a tvarového systému spisovného jazyka v podobě mluvené i psané. Při tomto způsobu se nářečí nevyužívá k vysvětlení výkladu, ale učitelova znalost nářečí pomůže stanovit hloubku a zaměření výkladu či cvičení, na které učebnice nemůže pamatovat. Například nácvik vyjmenovaných slov bude jinak vypadat v lašské oblasti a jinak bude vypadat v Čechách.
- Druhý způsob lze využít u starších žáků zejména jako ilustrační materiál při výkladech o jazyce, o jeho vývoji a útvarech, déle o vývoji a změnách ve slovní zásobě.

7 KRITICKÉ MYŠLENÍ

Kritické myšlení patří mezi komplexní výukové metody, které je možno využít ve všech složkách českého jazyka. V odborné literatuře se vyskytuje mnoho definic tohoto pojmu a ne vždy se shodují. Zaujala mě definice od Maňáka a Švece: „*Kritické myšlení chápeme jako činnost, nástroj, který pomáhá žákům přejít od povrchního k hloubkovému učení, k odhalování souvislostí, k porozumění učivu a k vlastním závěrům*“.(Maňák, Švec, 2003, s. 159).

Podle autorky diplomové práce velmi dobrou definici vytvořil Adam Klooster, který kritické myšlení definoval v těchto pěti bodech.

- **Kritické myšlení je nezávislé myšlení** – Všichni lidé si vytváří své vlastní názory, přesvědčení a postoje. Každý člověk myslí sám za sebe, nikdo nemůže myslet za vás. Tuto práci vykonáváme pouze sami za sebe. Důležitou podmínkou kritického myšlení bývá vztah individuálního vlastenectví k myšlenkám. Žáci by měli mít svobodný pocit myšlení a rozhodování o složitých otázkách. Stává se, že člověk přijme myšlenku někoho jiného a může ji přitom požadovat za svou. Proto kritické myšlení nemusí být originální.
- **Získání informace je východiskem, a nikoli cílem kritického myšlení** – Každý žák potřebuje o dané věci vědět mnohem dříve, než začne získávat o věc zájem a vést složité úvahy. Sbírají materiály, informace získávají životní zkušenosti a postupně se z nich stávají propracovanější myslitelé, kteří jsou schopni nezávislého kritického myšlení.
- **Kritické myšlení začíná otázkami a problémy, které se mají řešit** – Zvědavost patří mezi základní životní vlastnosti každého z nás, jelikož lidé jsou zvědaví již od pradávna. Vše co je pro nás neznámé a jevíme o to zájem, v nás vzbuzuje touhu dozvědět se víc. Skutečné učení ovšem přichází, až se snažíme řešit problém a odpovídat na otázky, které vycházejí z našich potřeb a zájmů. Proto je důležité, aby učitel pro svou přípravu na vyučování znal problémy svých žáků a pomohl jim je formulovat.
- **Kritické myšlení se pídí po rozumných argumentech** – Argument dává jisté tvrzení, které podporuje řada důvodů, a každý z důvodů je podpořen důkazy. Kdokoli, kdo umí kriticky myslet, dokáže sám najít řešení problému a najít pro toto řešení vhodné argumenty, důkazy.

- **Kritické myšlení, je myšlením společnosti** – Myšlenky zdokonalíme tím, že se o ně podělíme s ostatními členy společnosti. Na základě čtení, diskuse či debaty se zapojujeme do procesu, který prohlubuje a propracovává naše postoje a vlastní názory. Učitele kritického myšlení proto využívají mnoho výukových strategií, kterými podněcují diskusi, práci ve skupinách, debaty a rozmanité způsoby zveřejňování psaných prací studentů (Klooster,2000).

Pro zavedení kritického myšlení do vyučování musí učitel zvolit vhodný přístup k výuce, k žákům, k jejich myšlení a k jejich názorům. Učitel by měl umět vyslechnout všechny názory žáků a netrvat pouze na jedné správné odpovědi. Mezi základní podmínky, které musí učitel pro rozvoj kritického myšlení zajistit, patří dostatečný čas pro žáky a bezpečné prostředí, ve kterém žáci nebudou vystaveni posměchu.

Hlavním cílem kritického myšlení je, aby žáci pochopili hodnotu svých názorů a zároveň byli aktivními účastníky vyučovacího procesu. Žáci by měli být schopni vyslechnout názory svých spolužáků a zároveň formulovat názory vlastní. Pro tuto metodu je důležité žáky vhodně namotivovat a vzbudit u nich zájem k zapojení se do činnosti zábavnou formou. Žáci tak získávají o učivo větší zájem, vyptávají se, diskutují o něm, a to vede k rychlému, efektivnímu pochopení učiva (Kritické myšlení o. s., 2001)

7.1 Vybrané metody kritického myšlení

Metoda je způsob, kterým se dostaneme ke stanovenému cíli. Můžeme říct, že je to systém činností učitele a učebních aktivit žáka. Pro efektivitu vyučování by neměl učitel využívat jen jednu metodu vyučování, ale měl by kombinovat různé typy metod. Metody kritického myšlení obecně aktivizují myšlení žáků, motivují k přemýšlení a učení. Na základě toho jsou žáci aktivně zapojováni do vyučovacího procesu. Kritické myšlení napomáhá formulovat vlastní otázky a vede k hlubší analýze problému. Při využívání těchto metod ve vyučování se učitelé stávají partnery a žáci mají spoluúčast na vyučovacím procesu.

Autorka zařadila mezi kritické myšlení tyto metody:

- **Brainstorming** – jedná se o metodu, během které si žáci sepisují vše, co vědí nebo co je napadne o daném tématu. Jde o netradiční metodu bez vnější regulace. Žáci spontánně navrhnou své nápady a myšlenky. Učitel nebo jiný žák všechny tyto návrhy

zaznamenává na tabuli. V této fázi se nic nehodnotí. Teprve po ukončení činnosti se odstraní vše, co je nevhodné a ze zbylých myšlenek se formuluje odpověď.

- **Myšlenková mapa** – tato metoda posluhuje k systematickému zaznamenávání problému anebo situace, kterou je pravděpodobné si dobře zapamatovat a následně souvisle popsat. Při vytváření myšlenkové mapy používáme klíčová slova, obrázky či symboly.
- **Skládkové učení** – jedná se o práci ve skupinách, která vede žáky k vzájemné spolupráci, respektu a předání informací ostatním spolužákům. Během činnosti dochází k aktivnímu zapojení všech členů skupiny. Každý může pracovat svým tempem a rozvíjet tak svoje dovednosti. Cílem této činnosti, je oboustranné učení.
- **Pětilístek** – tato činnost spočívá v rozvíjení klíčového tématu nebo námětu. Postupně se uvádí popis neboli charakteristika pojmu (dvě přídavná jména), následuje vyjádření činnosti (tři slovesa). Na další řádek se napíše čtyřslovný výraz vyjadřující pocit (věta o čtyřech slovech). Na závěr je důležité shrnutí (synonymum v podobě jednoho podstatného jména).
- **I.N.S.E.R.T.** – k této metodě je potřeba text, který žáci musí důkladně přečíst. Během čtení žáci narazí na rozdílné informace. Pro lepší přehlednost využívají žáci znaménka. Informace, které jsou pro ně známé, označí fajfkou. Informace, které jsou pro ně nové, označí znaménkem plus. Informace nejasné označí otazníkem a informace, které jsou pro žáky v rozporu s tím, co si mysleli, označí znaménkem mínus. Poté co si takto žáci označí všechny informace v textu, si zápisky vzájemně sdělují.
- **Klíčová slova** – z určitého textu nebo tématu, o kterém chce učitel se žáky hovořit či diskutovat, vybere učitel několik klíčových slov a tato slova napíše na tabuli. Žáci pracují ve dvojicích. Ve stanoveném čase si promýšlí veškeré souvislosti, které je napadnou. (Trojanová, 2006)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V úvodu praktické části se autorka zabývá studiem historie města Prostějov. Zaměřuje se na významné památky a významné rodáky města, jelikož jsou tyto znalosti pro tvorbu projektu nezbytné.

Dále se autorka v praktické části práce zabývá tvorbou projektu. V projektu jsou využity regionální prvky neboli náměty z oblasti Hané a města Prostějov. Jako téma projektu si autorka vybrala město Prostějov, jeho historii, významné památky a významné osobnosti.

Projekt obsahuje návrhy a přípravy na hodiny českého jazyka, slohu i literatury. Projekt zahrnuje propojení mezipředmětových vztahů, jako je vlastivěda, hudební výchova či výtvarná výchova. Do všech těchto předmětů jsou integrovány regionální prvky.

Autorka práce vytvořila tento projekt pro žáky 5. ročníku základní školy. Lze ho využít zejména ve výuce českého jazyka. Daný projekt autorka realizovala na základní škole v Bedihošti. Realizace se účastnili žáci 5. třídy. Součástí projektu jsou evaluační dotazníky a jejich vyhodnocení. Vyhodnocení projektu s veškerými použitými pracovními listy autorka zařadila do příloh.

8 STATUTÁRNÍ MĚSTO PROSTĚJOV

Prostějov je město v Olomouckém kraji, rozkládající se na západním okraji Hané, obklopené Hornomoravským úvalem a Dražanskou vrchovinou. Na jeho okraji protékají říčky Hloučela a Romže. Ve městě žije přes 44 tisíc obyvatel. Historické jádro města považujeme za městskou památkovou zónu.

8.1 Stručná historie města

První zmínka pochází z roku 1141. Tehdejší vesnice se nejmenovala Prostějov, ale Prostějovice. Ve 13. století se zde vyvinula významná trhovářská ves. Prostějov se stal městem zásluhou pánu z Kravař v roce 1390. Kravařové udělili městu právo výročního trhu. V husitském období se vývoj města zpomalil. Nedostatečně opevněný Prostějov byl vojsky knížete Albrechta v roce 1431 vypálen. Znovu začal prosperovat za vlády rodu Pernštejnů. Židovské město se stalo jejich majetkem. Rod Pernštejnů zahájil výstavbu kamenných hradem se čtyřmi branami a dvěma baštami. Později si měšťané postavili renesanční radnici. Na konci 16. století se město stalo majetkem Lichněštinů. To mělo za následek stagnaci rozvoje města.

V roce 1527 byla v Prostějově vytištěna první kniha na Moravě. Během třicetileté války bylo město opět zničeno a vypukl požár, který zničil významné budovy. Kolem 17. století zásluhou židovského obyvatelstva dochází k rozvoji potravinářského, textilního a oděvního průmyslu. V roce 1858 založili bratři Mandlové první českou konfekční továrnu, která přilákala nové obyvatele města.

V 60. letech bylo město spojeno železnicí s Brnem a Olomoucí. Ve 20. století se město proměnilo do stylu historismu a secese. Od 30. let se dominující výstavbou stává funkcionalismus.

V průběhu první světové války nezkušená vojska nezvládla situaci a začala střílet do davu. Zemřelo tehdy 23 lidí a dalších 80 bylo zraněno. Na památku této události město po válce postavilo Pomník padlých hrdinů. Celé tehdejší náměstí bylo přejmenováno na Náměstí padlých hrdinů.

Během druhé světové války byla většina židovského obyvatelstva deportována do koncentračních táborů, kde zahynula. Po začátku okupace došlo ve městě opět ke střelbě. Sovětští vojáci zastřelili několik lidí a další byli zraněni. Nikdy se nepřišlo na to, kdo byl za incident zodpovědný.

K dochovaným památkám patří bašta z 15. století a renesanční radnice, která dnes slouží jako muzeum. Dominantou města je nová radnice z roku 1914. Radnice má 66 metrů vysokou věž s orlojem.

Od roku 2012 se stal Prostějov statutárním městem v čele s primátorem. V Prostějově je v současné době významný potravinářský a strojírenský průmysl. (Grůzová, 2000)

8.2 Významné osobnosti města Prostějov

Prostějov je rodištěm mnoha významných osobností, od básníků, umělců, architektů, stavitelů, přes vědce a vynálezce. Autorka práce se rozhodla věnovat pouze dvěma z nich. Zaměřila se hlavně na život a dílo básníka Jiřího Wolker, který figuruje v navrženém projektu a na vynálezce kontaktních čoček Ottu Wichterleho.

8.2.1 Jiří Wolker

Významný Prostějovák Jiří Wolker byl talentovaný básník a představitel tzv. proletářské poezie. Vyrůstal v klidném rodinném prostředí. Velký vliv na jeho výchovu měla matka, která v něm podporovala výtvarné, hudební a literární nadání. Údajně to byl nadaný houslista a dokonce napsal několik skladeb.

O první literární pokusy se snažil už v dětství. Během studia na prostějovském gymnáziu založil studentský časopis zvaný Naše kvarta. Po maturitě odešel studovat práva do Prahy. Během studií v Praze navštěvoval přednášky na filozofické fakultě F. X. Šaldy a Zdeňka Nejedlého. V té době publikoval již v mnoha časopisech. V Praze se účastnil literárního ruchu a seznámil se s řadou básníků. Byl členem komunistické strany Československa. Stal se členem brněnské Literární skupiny a výrazně se angažoval v Uměleckém svazu Devětsil.

Jeho první sbírka z roku 1921 Host do domu zaznamenala příznivý ohlas veřejnosti. K této lyrické sbírce byla později připojena rozsáhlá báseň Svatý Kopeček. O rok později vyšla básníková druhá a také poslední sbírka Těžká hodina. Mimo jeho dvě sbírky Wolker otiskl řadu básní, povídek a kritických statí v různých novinách a časopisech. Básníkuv život bohužel ukončila již ve 24 letech těžká plicní choroba.

Jiří Wolker se stal nejvýznamnějším představitelem a posléze i symbolem proletářské poezie. Trvalý zájem o jeho poezii dokazuje i každoroční přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie Wolkerův Prostějov. (Tomáš Cydlík, 2012)

8.2.2 Otto Wichterle

Prof. Ing. Otto Wichterle, DrSc. Byl zakladatelem makromolekulární chemie, český vědec a vynálezce novodobé historie, zakladatel Ústavu makromolekulární chemie ČSAV v Praze, taktéž dlouholetý profesor Vysoké školy chemicko-technologické v Praze. Je autorem mnoha odborných publikací a vysokoškolských učebnic. Vynalezl více než 150 vynálezů a patentů. V povědomí široké veřejnosti je nejvíce spojován s měkkými kontaktními čočkami.

Odmaturoval na prostějovském gymnáziu a poté odešel studovat do Prahy Vysokou školu chemicko-technologickou. Po vysoké škole působil jako asistent profesora Votočky. Válečná léta strávil ve výzkumném ústavu Baťových závodů a po válce se vrátil opět na vysokou školu, kde byla jeho zásluhou založena katedra technologie plastických hmot. V roce 1952 byla v Praze zřízena Vysoká škola chemicko-technologická a profesor Wichterle se stal jedním ze tří děkanů.

Kromě své pedagogické činnosti se věnoval výzkumem kontaktních čoček. První prototyp se mu podařilo vyrobit v roce 1957, měly však drsný povrch a v oku pálily. Wichterle prováděl výzkum kontaktních čoček doma se svou ženou. Pomocí dětské stavebnice Merkur se mu podařilo v roce 1961 odlít první kontaktní čočky. Tímto vynálezem zrealizoval sen o nápravě oční vady. V roce 1993 byla na jeho počest jedna z planetek naší sluneční soustavy pojmenována Wichterle. (Tomáš Cydlík, 2012)

8.3 Významné památky města Prostějov

Prostějov je město mnoha architektonických a historických památek. Autorka se zaměřila pouze na památky, které se nachází v samém srdci města, na náměstí T. G. Masaryka. Tyto památky se opět objevují v navrženém projektu a v práci žáků, kteří se účastnili samotné realizace projektu.

8.3.1 Nová radnice

Městská radnice je reprezentativní sídlo v Prostějově. Na výstavbu nové radnice byla vypsaná architektonická soutěž v letech 1900 – 1901, do které se přihlásilo dvacet dva projektů. Projekt byl nakonec svěřen do rukou Jana Vejrycha a Osvalda Polívky. Práce s nimi však v roce 1904 byla přerušena. Navázána byla nová spolupráce s profesorem pozemního stavitelství České vysoké školy technické v Brně K. H. Kepkou, který se v architektonické soutěži umístil na druhém místě.

Historie výstavby radnice je bohatá. Na stavbě se údajně podílelo třicet osm firem a provázela ji hrubá kritika místních opozičních stran. Stavba radnice byla dokončena v roce 1914. Její věž je vysoká 66 metrů. Vnější i vnitřní výzdoba radnice je nejednotná. Jsou zde použity neorenesanční prvky i prvky secesní. Interiér zdobí reliéfy Jana Třísky, které byly věnovány padlým z první a druhé světové války. V roce 1922 byla budova nové radnice převedena do vlastnictví města a začala její přestavba, které trvala od roku 1993 do roku 1994. Městská radnice se stala svědkem mnoha významných dnů města v moderních dějinách. Hraje významnou roli v rozvoji města. V jejich prostorách zasedají komise, sbory, poslanci a přijímají různá důležitá rozhodnutí v zájmu dalšího rozvoje města i jeho obyvatel. (Chytil, 2009)

8.3.2 Národní dům

Na Vojáckově náměstí v Prostějově stojí národní dům, který byl vystavěn architektem Janem Kotěrou a stavitelem Otakarem Pokorným, v českém secesním stylu v letech 1905 – 1907. Zároveň se jedná o spolkový dům, městské divadlo, restauraci a kavárnu. Nábytek, osvětlení, obložení i vitráže byly navrženy samotným architektem. Na výzdobě interiéru se podíleli malíři František Kysela, Karel Petr a sochař Stanislav Sucharda. Bohužel za německé okupace byl interiér národního domu částečně poškozen.

8.3.3 Prostějovský zámek

Zámek vybudoval Jan z Pernštejna v letech 1522 – 1526. Za působení Vratislava z Pernštejna došlo na zámku k renesanční přestavbě. V 18. století sloužil zámek jako sýpka a židovské vězení. V 19. stoletím potom zámek koupila rodina Chmelařových a vytvořila zde kulturní centrum. Od rodiny Chmelařových ho pak koupila prostějovská zastavárna a záložna.

Počátkem 20. století byly na zámku provedeny změny. Fasáda zámku dostala sgrafitovou podobu. Dnes slouží zámek jako sídlo regionálního informačního centra a je ve vlastnictví města Prostějov.

9 NÁVRH PROJEKTU PRO ŽÁKY ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Autorka práce si zvolila téma projektu město Prostějov. Téma zahrnuje hlavní památky města, dialekt a významné osobnosti, které se zde narodily. Mezi takovou osobnost můžeme zařadit básníka Jiří Wolkeru. Vytvořený projekt autorka určila pro žáky 5. třídy základní školy a lze ho využít ve výuce českého jazyka. Projekt je možno uplatnit nejen ve výuce českého jazyka a literatury, ale i v předmětech jako je vlastivěda, výtvarná výchova či hudební výchova. Zasluhou tohoto projektu žáci získají znalosti a vědomosti o svém nejbližším městě. Poznají jeho historické budovy, osobnosti, tradice a dialekt. Během celého projektu budou žáci rozvíjet spolupráci s ostatními žáky, své komunikační schopnosti a učit se respektovat názory ostatních žáků.

9.1 Struktura navrženého projektu

Tabulka 2: Struktura projektu

Doporučený ročník	5. třída
Navrhovatel projektu	Projekt je uměle vytvořený, navrhovatele projektu je učitel
Organizace projektu	Projekt je více – předmětový <ul style="list-style-type: none"> • Český jazyk a literatura • Vlastivěda • Výtvarná výchova • Hudební výchova • Informační a výpočetní technika
Účel projektu	Problémový - projekt směřuje k získání nových znalostí, vědomostí a dovedností
Prostředí projektu	Projekt je realizován ve školním prostředí
Délka projektu	3 denní
Vzdělávací oblasti	<ul style="list-style-type: none"> • Jazyk a jazyková komunikace – v projektu jsou propojeny všechny složky českého jazyka • Člověk a jeho svět • Umění a kultura

<p>Mezipředmětové vztahy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Člověk a jeho svět – místo, kde žijeme • Člověk a jeho svět – lidé a čas • Český jazyk a literatura – literární výchova • Umění a kultura – výtvarná výchova, hudební výchova • Informační a komunikační technologie – vyhledávání informací, komunikace
<p>Cíle projektu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kognitivní: žáci získávají vědomosti a poznatky obecně o historii, poznají město Prostějov • Afektivní: žáci v průběhu projektu vyjadřují svoje názory, pocity a dojmy z vlastní práce a hodnotí práci svoji i svých spolužáků • Psychomotorické: žáci rozvíjejí své komunikační schopnosti, rozvíjejí spolupráci se svými spolužáky, prezentují své výsledky a respektují názory ostatních
<p>Klíčové kompetence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetence k učení: vyhledává, třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení a dalších tvůrčích činnostech • Kompetence k řešení problémů: vyhledává informace, které jsou vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti, samostatně řeší problémy • Kompetence komunikativní: formuluje a vyjadřuje své myšlenky, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně jak v písemném, tak i ústním projevu • Kompetence sociální a personální: účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na příjemné atmosféře v týmu, přispívá k diskusi
<p>Organizační formy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hromadné • samostatná práce • skupinová práce

Vyučovací metody	<ul style="list-style-type: none"> • Metody slovní: <ul style="list-style-type: none"> ○ Monologické – vysvětlování učiva, úkolů ○ Dialogické – rozhovor, beseda, práce s textem a informacemi • Metody praktické: <ul style="list-style-type: none"> ○ výtvarné práce, skládání obrázků, vytvoření referátu, převod textu (hanácké nářečí – spisovná čeština) • Metody kritického myšlení: skládkové učení, myšlenková mapa • Metody názorně demonstrační: obrázky města, památek, významných osobností (Zdroj autorka)
-------------------------	---

9.2 Motivace projektu:

Projekt není závislý na ročním období lze ho do vyučování zařadit kdykoli během školního roku. Žáci mají jedinečnou příležitost získat vědomosti o svém regionu a pro některé i o svém rodném městě. Je důležité, aby žák znal základní informace a tradice o svém domovu, o své oblasti, kde vyrůstá.

Absolvováním projektu žák získá základní informace ohledně historie města, zejména o významných památkách. Dále se dozví údaje o životě a díle Jiřího Wolкера, který je významným prostějovským rodákem. Každá navržená hodina v rámci projektu obsahuje i svou teoretickou část, která zahrnuje určité učivo. Mezi takové učivo patří znalost spisovné a nespisovné češtiny, nářečí, literární žánry, apod. Do každého učiva jsou promítnuty právě regionální prvky z dané oblasti. Žáci se naučí nejen základní učivo, ale i získají znalosti o svém blízkém okolí.

9.3 Popis projektu

Tento projekt je navržený pro žáky základních škol, které se nacházejí v okrese města Prostějov, neboť jsou v projektu využity regionální prvky této oblasti. Žáci si tak budou posilovat svůj vztah k regionu, kde žijí. Získají nové znalosti, vědomosti a doplní si je o znalosti stávající.

9.3.1 Projekt 1 – Poštovní schránka

- **Časový rámec:** 2 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** pracovní list – Jiří Wolker, pomůcky na psaní a kreslení dle vlastního výběru, výkresy A4, připojení na internet, dataprojektor

Hlavním tématem této části bude báseň od Jiřího Wolkerera Poštovní schránka, viz příloha č. 1. Na úvod použijeme myšlenkovou mapu, viz příloha č. 3, obrázek 5, aby se žáci k danému tématu dopracovali sami. Učitel napíše na tabuli slovo **komunikace**. Žáci budou tlumočit své vlastní nápady, které je pod tímto slovem napadnou. Učitel všechny tyto nápady žáků zaznamená na tabuli. Během této části nebudou opravovány chyby. Oprava bude následovat, až po ukončení činnosti. Na to navážeme společnou diskusí o tématu. Kolektivně se žáky roztrídíme způsoby komunikace. Nejdříve se zaměříme na komunikaci, která se využívá v dnešní době. Potom budeme věnovat pozornost způsobu komunikace v minulosti. Smyslem myšlenkové mapy je, aby si žáci uvědomili rozdíly v komunikaci mezi lidmi v dnešní době a v době, kdy neexistovala moderní technologie. Takovou dobou se myslí období, ve kterém pro obyvatele byla nejvíce důležitá poštovní schránka. Tehdy se psaly jen dopisy, kterými lidé mezi sebou komunikovali.

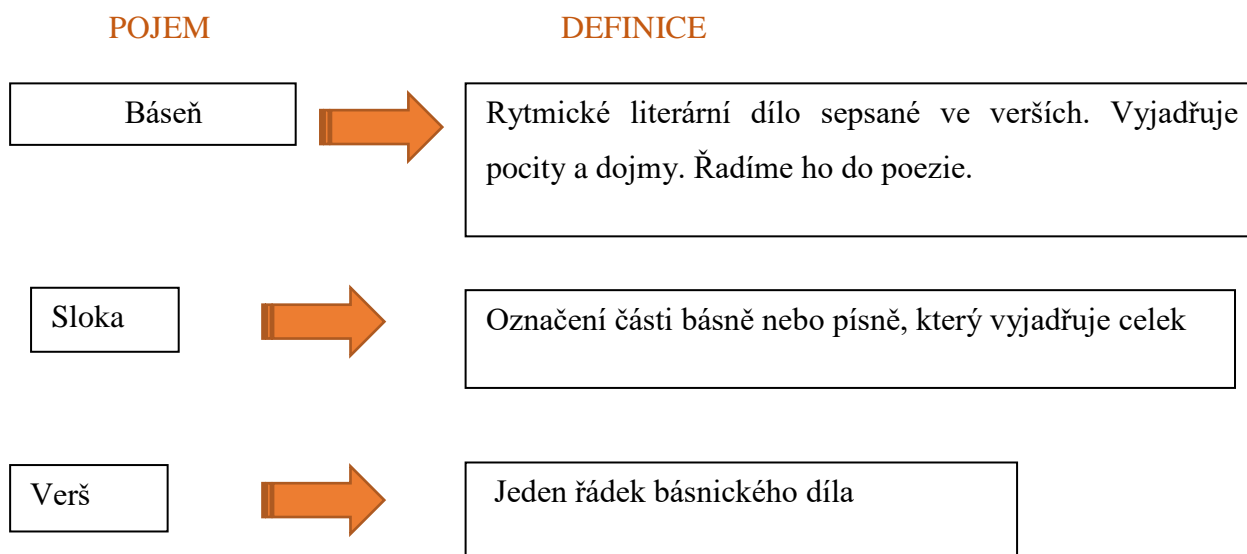
Otázky k zamyšlení a následné diskusi:

1. Posíláte dopisy nebo pohledy? Pokud ano, tak při jaké příležitosti?
2. Jaké by to pro vás bylo, kdybyste nevladnili mobilní telefon?
3. Věděli jste, že se básník narodil v Prostějově?
4. Věděli byste, ve kterém domě na náměstí žil?

Pro upřesnění této otázky si se žáky promítneme přes dataprojektor z internetu obrázek domu na náměstí, ve kterém básník žil. Promítnut bude i jeho portrét.

Na základě důležitosti tehdejší komunikace mezi lidmi přejdeme k básníkovi Jiřímu Wolkerovi, který krásně popsal význam poštovní schránky ve své básni. Báseň nese stejnojmenný název.

Dalším krokem bude společné přečtení básně Poštovní schránka – viz příloha č. 1. Po přečtení básně dostanou žáci pracovní list – viz příloha č. 2, který obsahuje otázky a úkoly k dané ukázce. První část pracovního listu zahrnuje otázky z teorie. Žáci mají za úkol k danému pojmu přiřadit správnou definici, viz obrázek č. 2.

Obrázek 2: Ukázka první části pracovního listu

Každý žák si vyzkouší přiřadit definici sám, poté bude následovat společná kontrola. Druhá část pracovního listu obsahuje báseň a otázky k rozboru díla. Zadaný úkol vypracují samostatně. Po splnění práce proběhne společná kontrola. Vyvolaný žák přečte otázku a vyjádří svoji odpověď. Žáci tak budou vyjadřovat své pocity a dojmy z básně. Brzy zjistíme, že na každého báseň působí odlišným dojmem.

Ve druhé vyučovací hodině dostanou žáci za úkol nakreslit na výkres A4 poštovní schránku. Výkres necháme navrhnout podle jejich představ. K obrázku potom žáci vymyslí krátký popis. Ústním projevem představí svůj výkres ostatním spolužákům. Odůvodní tím výsledek své práce, viz příloha č. 4.

Nejdříve necháme žáky poštovní schránku nakreslit ve stanoveném čase. Po uplynutí dohodnutého času, vždy jeden žák předstoupí před třídu, aby představil dílo ostatním spolužákům. Po uveřejnění všech prací vyhodnotíme společně tři nejlepší „umělce“.

9.3.2 Projekt 2 – Poznej město Prostějov

- **Časový rámec:** 4 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** počítač, připojení na internet, dataprojektor, psací potřeby, pomůcky na kreslení, papíry A4, pracovní list Poznej město Prostějov

Další blok projektu bude zaměřený na historii města, jeho významné památky a osobnosti. K tomu se žáci zaměří na kulturní akce nebo sportovní kluby. Nejdříve vysvětlíme zadání práce. Jakmile budou úkoly představeny, rozdělí se žáci do pěti skupinek. Organizaci během tvoření skupin zajistí učitel, jelikož by mohly nastat při dělení komplikace. Mohla by nastat případná nekázeň žáků.

Každá skupinka dostane za úkol vyhledat informace. Údaje se budou týkat vybraného tématu, které jim bude určeno nebo které si skupinka vylosuje. Všechny skupinky zpracují krátký referát na své určené téma. Žáci budou mít k dispozici počítače a internet, tudíž veškeré informace si vyhledají na internetu. Jednotlivá skupinka si zvolí svého mluvčího, který později předstoupí před třídu a vypracovaný referát za skupinku přečte.

Referát musí být zpracován poutavě a zajímavě. Stejným způsobem se vystřídají všechny skupinky. Po ukončení prezentace referátů všech skupinek, proběhne zjištění informovanosti žáků. Pomocí diskuse zjistíme, které poznatky byly pro žáky nové a které naopak znaly.

Témata pro skupinky:

- významné památky
- významné osobnosti
- sportovní kluby
- kulturní akce, slavnosti
- poloha, základní informace o městě

Žákům vysvětlíme důležitost rozdělení práce ve skupině mezi její členy. Skupiny si určí svého vedoucího, který bude zodpovídat za práci. Ještě si zvolí mluvčího, který referát přečte, pokud to nebude chtít udělat sám vedoucí skupiny. Nakonec si žáci zvolí zapisovatele vyhledaných informací a samotné vyhledávače poznatků, které budou v referátu zpracovány. Budeme dbát, aby se na skupinové práci podíleli všichni přítomní žáci. Cílem této práce bude, aby každý žák měl na vytvořené práci svůj malý podíl.

Následujícím krokem po ukončení prezentací referátů bude vypracovat vytvořený pracovní list, viz – příloha č. 7. Pracovní list ověří získané vědomosti, které si žáci osvojí tvorbou samotného referátu a následnou prezentací svých spolužáků. Nejdříve si studenti vypracují pracovní list sami. Po uplynutí určené doby proběhne společná kontrola.

9.3.3 Projekt 3 – Hanácké nářečí

- **Časový rámec:** 4 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** rozstříhaná pověst, pracovní list č. 3, psací potřeby, pomůcky na kreslení, papíry A4, pracovní list - nářečí

Třetí projektový den bude zaměřený spíše literárně, převážně na práci s textem. Na začátek se opět rozdělíme do skupin. Skupiny budeme tvořit nové, aby si žáci vyzkoušeli spolupráci s ostatními spolužáky.

Každá skupina dostane rozstříhanou pověst, viz příloha č. 8. Pověst nebude obsahovat název pověsti, ten necháme žáky vymyslet. Posléze jim prozradíme správný název. Skupinky budou mít za úkol části pověsti přečíst a dát dohromady tak, aby na sebe logicky navazovaly. Po splnění úkolu si pověst přečteme, aby si ostatní mohli opravit případné chyby.

Po přečtení dostanou skupinky k dispozici pracovní list, který bude obsahovat otázky k pověsti, viz příloha č. 9. Žáci si na otázky odpovědí ve skupině a poté je společně probereme. Pracovní list bude zaměřený na práci s textem. Otázky se týkají i daného literárního žánru. Během vyjadřování žáků budeme dbát na jeho ústní projev.

Po společné diskusi o pověsti budou mít žáci za úkol nakreslit výkres A4. Na výběr budou kresbu jedné z hlavních postav pověsti. Postavu nakreslí na svůj výkres, podle svých představ, viz příloha č. 10. Jakmile budou mít žáci výkres namalovaný, společně si práce prohlédneme. Aby i ostatní spolužáci viděli práci druhých a mohli vyjádřit své názory.

V následující části budou žáci pracovat s pracovním listem, viz příloha č. 11, který je celý specializovaný na spisovnou a nespisovnou češtinu, hlavně dialekt. Tento list bude mít úkoly, které jsou zaměřeny na přepis nespisovných slov do spisovné češtiny a naopak. Dále jsou v listě uvedeny slova z hanáckého nářečí a žáci mají za úkol k těmto slovům přiřadit jejich správný spisovný význam. Posledním úkolem je přečtení krátkého hanáckého textu. Vysvětlit si slova, kterým žáci nebudou rozumět. Pak tento text přepíšeme do spisovné češtiny. Všichni žáci si přepis zkusí samostatně a potom společně.

Nakonec pro zpestření projektu se naučíme lidové písně z Moravy a Hané, viz příloha č. 12. Nejdříve žákům písně zazpívám sama. Potom se je naučíme zpívat po částech, dokud jí žáci nebudou umět krásně zpívat celou. Písně budou žáci předvádět svoji třídní paní učitelce.

10 MÍSTO REALIZACE PROJEKTU

Projekt poznej město Prostějov, byl realizován v měsíci březnu. Práce probíhala na Základní škole v Bedihošti, která se nachází nedaleko města Prostějov.

Základní škola má devět ročníků. V každém z devíti ročníků je jedna kmenová třída. Ve školním roce 2015/2016 se škola pyšnila počtem 178 žáků. Vyučování navštěvují nejen žáci z Bedihoště, ale i z blízkého okolí. Škola je spádovou pro okolní vesnice. Dokonce jí navštěvují děti z nedalekého města Prostějov. Za to je škola velmi ráda. Budova byla nedávno rekonstruována a nově vybavena. Každá třída má nový nábytek, počítač s připojením na internet a dataprojektor. Disponuje odbornými učebnami IVT. Zasluhou využívání evropských dotací přibývají multimediální učebny. Dále má škola k dispozici učebnu fyziky, přírodopisu a cizích jazyků. Základní škola se může chlubit i svými kvalitními podmínkami pro tělesnou výchovu. Žáci mohou využívat plně vybavenou tělocvičnu, víceúčelové venkovní hřiště nebo fotbalové hřiště, které se nachází přímo před školní budovou. Součástí školní budovy je i prostorná jídelna pro žáky a učitele. Školní jídelna poskytuje obědy i pro nedalekou školku, která patří pod základní školu.

Každý učitel má k dispozici své zázemí. Učitelé prvního stupně využívají sborovnu, kde mají všichni své pracovní místo. Sborovna je vybavena počítačem s připojením na internet, multifunkční tiskárnou a malou kuchyňkou.

Školní vzdělávací program základní školy se zaměřuje na rozvoj všech složek osobnosti žáka, jak výborného, průměrného, tak i na žáky se specifickými poruchami učení. Řadíme sem i žáky se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.

Na základní škole mají žáci výběr z mnoha zájmových kroužků. Jmenovat můžeme kroužky informatiky, anglického jazyky, různé sportovní kroužky, taneční kroužek. Vybrat si můžou dokonce kroužek vaření. V budově školy je zřízena i pobočka Základní umělecké školy Němčice nad Hanou, kde mají žáci možnost rozvíjet své hudební nadání.

Škola je zapojena do řady projektů – Škola plná zdraví, Environmentální vzdělávání, Zdravé zuby, EU peníze školám. Během školního roku se uskutečňují projektové dny, lyžařský výcvikový kurz, škola v přírodě, zahraniční i domácí exkurze nebo výlety.

Základní škola poskytuje svým žákům kvalitní základní vzdělávání, které pak žákům umožňuje pokračovat ve studiu na jakékoliv zvolené střední škole, gymnáziu anebo učilišti.

Škola byla založena v roce 1870 a původně byla jednotřídní. Navštěvovalo jí kolem 90 žáků ve třech odděleních. Prvním učitelem se stal Josef Racek. Později ve školním roce 1876

– 1877 byla škola rozšířena na dvoutřídní a navštěvovalo ji už 103 žáků. Škola se výrazně zasloužila o zvýšení vzdělanosti občanů. Pro narůstající počet žáků musela být postavena nová a větší budova školy, kterou pojmenovali školní palác. Taková budova školy, jakou jí známe dnes, pochází z roku 1919.

Obrázek 3: Základní škola Bedihošť (zdroj autorka)

10.1 Analýza ŠVP - Základní škola Bedihošť

Základní škola nazvala svůj školní vzdělávací program – Škola pro život. Program vychází z všeobecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí. Kompetence jsou závazné podle RVP ZV. Tato myšlenka vznikla na základě analýzy schopností školy a pedagogického sboru. Myšlenka také vychází z požadavků rodičů a ze společenské poptávky po určitých prioritách. Jednou z těchto priorit je připravenost žáků pro středoškolské vzdělání. Škola ve svém programu klade důraz na počítačovou gramotnost, výuku cizích jazyků a zvýšení zájmu u žáků v oblasti přírodních věd. Snaží se zapojit do vzdělání i estetickou výchovu. Název školního vzdělávacího programu není jen tak nahodilý. Vyjadřuje základní myšlenku vzdělávat a připravovat žáky tak, aby obstáli v běžném životě. Souhrnně řečeno se snaží o celkový rozvoj osobnosti každého žáka. Škola uvádí v programu tyto priority:

- učíme žáky takové znalosti a dovednosti, které budou moci uplatnit v jejich běžném životě.
- využíváme takové metody ve výuce, kterými žáky vedeme k týmové spolupráci a vzájemné pomoci,

- podporujeme žáky k využívání výpočetní techniky ve všech předmětech, zavádíme výuku na počítačích,
- věnujeme větší pozornost nadaným žákům a tvoříme jim podmínky pro jejich rozvoj,
- žáci jsou vedeni k dodržování veškerých pravidel, zejména pravidla školního řádu,
- škola věnuje i zvýšenou pozornost žákům se speciálně vzdělávacími potřebami, je jim věnována nadstandartní péče.

Ve školním vzdělávacím programu samozřejmě nechybí popis průřezových témat a jejich zařazení do vyučování. Škola si dala za cíl rozvíjet její silné stránky, navázat na tradice školy a napravovat to, co považuje za nedostatky.

10.2 Charakteristika cílové skupiny

Cílovou skupinu projektu tvoří žáci 5. ročníku Základní školy Bedihošť. Třídu navštěvuje celkem 20 žáků z toho 11 dívek a 9 chlapců. Do projektu bude zapojena celá třída. Jedno dítě se vzdělává na základě individuálního vzdělávacího plánu. Ke školním povinnostem přistupují žáci velmi svědomitě. Třída mi byla prezentována jako jedna z nejlepších tříd, kterou na škole mají. Třídu navštěvují žáci, kteří se pravidelně dostávají na špičku nejrůznějších matematických olympiád. Žáci jsou velmi aktivní a velice dobře se s nimi pracuje.

Předpokládá se, že cílová skupina bude aktivně a efektivně spolupracovat na daném projektu. Hlavním přínosem pro cílovou skupinu po absolvování projektu bude zvýšení vzdělanosti každého žáka.

11 VLASTNÍ REALIZACE PROJEKTU

V následující kapitole je popsáno, jak probíhala samotná realizace navrženého projektu, ve kterém jsou obsaženy regionální prvky z oblasti města Prostějov. Navržený projekt byl realizován na Základní škole v Bedihošti, která se nachází nedaleko města Prostějov. Všechny části projektu se uskutečnily v prostorách základní školy. Realizace se účastnili žáci 5. ročníku. První projekt – Poštovní schránka byl realizován v kmenové třídě 5. ročníku. Ke druhému projektu – Poznej Město Prostějov, žáci využili učebnu informační a výpočetní techniky a třetí projekt byl opět realizován v kmenové třídě žáků.

11.1 Projekt 1 – Poštovní schránka

- **Časový rámec:** 2 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** pracovní list – Jiří Wolker, pomůcky na psaní a kreslení dle vlastního výběru, výkresy A4, připojení na internet, dataprojektor

Na samém začátku byli žáci motivováni k plnění úkolů, které jsou součástí realizace projektu. Dozvěděli se o organizaci. Tzn., o čem projekt pojednává, jaký bude mít průběh a jeho stanovené cíle. Vysvětlila jsem jim důležitost znalostí o místě, kde žijí, kde vyrůstají. Uvědomili si tak, že o svém rodném městě moc znalostí nemají. Motivace vzbudila u žáků zájem.

Po seznámení žáků se strukturou projektu jsme se začali věnovat prvnímu navrženému tématu. Žákům bylo na začátku napovězeno, o kom si budeme povídat. Téma se bude týkat slavného básníka, který se narodil v Prostějově a jeho básni. Nebylo jim prozrazeno jméno básníka ani jméno básně. Žáci tak jako tak, vůbec netušili, o kterého Prostějovského rodáka jde.

K názvu básně jsme se dopracovali za pomoci myšlenkové mapy. Napsala jsem na tabuli slovo **komunikace**. Úkolem žáků bylo vymyslet nejrůznější myšlenky a slovní spojení, které je v souvislosti se slovem komunikace napadnou, viz příloha č. 3, obrázek 5. Všechny tyto myšlenky zaznamenával na tabuli vybraný žák. Samozřejmě žáky jako první napadaly moderní komunikační prostředky – „facebook“, „Skype“, „viber“, mobilní telefon, počítač atd. Kromě toho žáky napadaly slova jako hlas, věta, rozhovor nebo povídání. Bohužel je nenapadlo slovo dopis nebo poštovní schránka. Žákům jsem tedy naznačila, že jsme se ještě nedopracovali k hlavnímu názvu básně. Proto jsem se rozhodla žáky navést na chybějící slova

v myšlenkové mapě. Teprve potom vznikly slova dopis a poštovní schránka. Na základě myšlenkové mapy vznikla diskuse mezi žáky a učitelem. Povídali jsme si o způsobech komunikace.

Žáci odpovídali na otázky:

- Představ si, jaké by to bylo, kdybyste neměli mobilní telefon? Na tuhle otázku žáci odpovídali negativně.
- Posíláte pohledy nebo dopisy? Touhle otázkou byl zjištěn malý počet žáků, kteří posílají pohledy nebo dopisy. Někteří posílají pohledy, nebo spíše přání k Vánocům, jinak většina posílá zprávy přes mobilní telefony či jiné moderní prostředky komunikace. Dále jsme si se žáky povídali o tom, jak si dříve lidé posílali jen dopisy a jak dlouho museli čekat na svou odpověď.

Po ukončení této rozsáhle diskuse jsme narazili na báseň Poštovní schránka. Žáci pořád nevěděli, o kterého básníka se jedná. Proto jim byly podány indicie, aby na jméno zkusili přijít sami. První indicie byla: po tomto básníkovi je v Prostějově pojmenována ulice. Tato nápověda ke zjištění správné osobnosti nepomohla. Další indicie byla: po tomto básníkovi se v Prostějově jmenuje jedno gymnázium. Nápověda číslo dvě už byla nápomocná a Jiří Wolker byl objeven. Pro zajímavost jsme si promítli přes dataprojektor obrázek domu na náměstí v Prostějově, kde se básník narodil. Žáci zpočátku vůbec nevěděli, o který dům na náměstí se jedná. Ukázkou obrázku, si uvědomili, že znají sochu hlavy, která se na domě nachází. Teď už ví, že hlava patří básníkovi Jiřímu Wolkerovi. Obrázek jsem vyhledala na internetu. Dále jsem vyhledala obrázek fotografie Jiřího Wolkera. Portrét mají žáci i na pracovním listě – viz příloha č. 2.

Po promítnutí obrázků následovalo samotné přečtení básně. Verše jsem nejdříve ukázkově žákům přečetla. Přečtení u žáků vyvolalo zájem. Vyvolala jsem proto několik žáků k přečtení, tudíž báseň ve třídě zazněla několikrát. Zdálo se, že se báseň žákům líbí. Po přečtení básně, jsem žákům položila několik otázek z teorie:

- Vysvětlí, co je to báseň?
- Co je to sloka?
- Co je to verš?

V otázkách nebyl žádný problém. Odpovědi na otázky znali všichni žáci. Bylo to pro ně jen připomenutí učiva z literatury. Následujícím krokem byl pracovní list k básni – viz příloha č. 2, na kterém jsou otázky z teoretické části, samotná báseň a rozbor. Nejdříve žáci samostatně přiřadili definice ke správnému pojmu. Tento úkol jim nečinil žádný problém. Společně jsme si odpovědi přečetli a zkontrolovali.

Další činností byl samotný rozbor básně. Dle zadání úkolu si měli žáci báseň ještě jednou přečíst každý pro sebe a zamyslet se nad otázkami k básni. Po uplynutí doby, kdy se žáci zamýšleli, jsme otázky začali rozebírat společně. Většinou žáci pochopili veškeré metafory a přirovnání objevující se v básni. Dokonce neměli problém vyjádřit vlastními slovy, o čem báseň pojednává. Nakonec odpověděli na otázky k teorii. Otázky se týkaly určení počtu slok a určení počtu veršů ve slokách. Tenhle úkol opět nečinil žákům problém.

Jakmile byly zodpovězeny všechny dotazy, dostali žáci na práci nakreslit poštovní schránku, viz příloha č. 3. V návrhu projektu je uvedeno, aby nakreslili, jak by měla vypadat jejich poštovní schránka. V realizaci projektu jsem to upravila, aby žáci vymysleli návrh poštovní schránky, která by měla zdobit dnešní pošty. Načež z nakreslených návrhů vybereme nejlepší poštovní schránku. Na samotném začátku se to pro žáky zdálo jako nelehký úkol, ale po následující motivaci se pustili do práce.

Někteří kreslili poštovní schránky, které známe, jen si je vybarvili různými barvami. Výběr barev spočíval v jejich oblíbenosti. Některé žákyně na schránku vymyslely svůj znak pošty. Nejvíce se nám líbil nápad jedné žákyně, která nakreslila poštovní schránku podlouhlého tvaru. Tento tvar byl rozdělen na dvě části, viz příloha č 3, obrázek 9. Na jedné části byl namalován smutný obličej a na druhé části zase veselý obličej. Žákyně se nechala inspirovat básní, ve které se píše o smutných a špatných zprávách. Proto ji napadlo schránku rozdělit na dvě části. Na jednu stranu budou lidé vhazovat do schránky zprávy špatné, na tu druhou zase zprávy dobré. Její schránka byla na základě hlasování vybrána jako nejlepší.

11.2 Projekt 2 – Poznej město Prostějov

- **Časový rámec:** 4 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** počítač, připojení na internet, dataprojektor, psací potřeby, pomůcky na kreslení, papíry A4, pracovní list – Poznej město Prostějov

Druhý projektový den měl časovou dotaci čtyři vyučovací hodiny. Na začátku se žáci dozvěděli, o tom jaká bude náplň jejich práce a podobu výsledného produktu. Za výsledný produkt se považuje vypracovaný referát na dané téma.

Žáci se rozdělili do pěti skupin po čtyřech lidech. Při navrhování projektu jsem chtěla žáky do skupin rozdělit sama kvůli případným potížím, ale nakonec se žáci mezi sebou výborně domluvili a skupinky si utvořili sami. Dalším krokem bylo rozdělení témat do skupin. Při plánování tohoto bloku jsem navrhovala, aby si každá skupinka vylosovala své téma. Nakonec tomu bylo jinak. Všechny skupinky jsem seznámila se všemi pěti tématy referátů. Skupinky si je mezi sebou bez komplikací rozebraly. Například jedna skupinka byla tvořena pouze kluky, proto byli rádi, že mohli tvořit referát na téma sportovní kluby v Prostějově, jelikož se zajímají o sport.

Vysvětlili jsme si společně zásady skupinové práce. Žáci měli chvíli na to, aby si ve skupině určili svého mluvčího a rozdělili si úlohy práce. Podle plánovaného návrhu, jsem chtěla referát vypracovat písemně na papír. Žáci podali návrh, že referát zpracují na počítači a při prezentování si ho promítneme přes dataprojektor. Usoudila jsem, že to bude lepší varianta, kvůli vkládání obrázků apod. Žáci pracovali s programem Microsoft Word.

Všechny tyto organizační věci jsme vyřešili v kmenové třídě a posléze jsme se odebrali do učebny informační a výpočetní techniky, jelikož k vypracování referátu potřebovali vyhledat informace na internetu. Každé skupince jsem podrobněji vysvětlila jejich zadané téma a přiblížila jim, na které informace by se v referátu měli zaměřit.

Témata zadaných referátů:

- **významné památky** – žákům jsem dala za úkol, aby se zaměřili na významné památky, které se nacházejí na náměstí v Prostějově.
- **významné osobnosti** – k tomto tématu měli žáci za úkol vyhledat informace o významných osobnostech minulého století, podmínkou byl Jiří Wolker a dále na osobnosti dnešní doby.
- **sportovní kluby** – v tomto tématu se žáci zaměřili na sportovní kluby ve městě, jelikož Prostějov vyniká v několika sportech.
- **kulturní akce, slavnosti** – úkolem žáků bylo vytvořit referát o slavnostech a kulturních akcích v Prostějově a hlavně nezapomenout na termín a datum konání všech akcí.

- **poloha, základní informace o městě** – referát byl zaměřený na geografické údaje města, počet obyvatel, městský znak, primátora apod.

Zadaného úkolu se žáci chopili zodpovědně a vytvořili tak přínosné referáty. Někteří si dokonce pohráli i s úpravou. Při vyhledávání informací žáci naráželi na různé poznatky, které o svém nejbližším městě vůbec nevěděli. Dozvídali se tak nové informace a vědomosti což bylo důležitým cílem projektu.

Jakmile měli všechny skupinky svůj referát vytvořený, jedna skupinka po druhé svůj referát od prezentovala, viz příloha č. 6. Vytvořené referáty byly promítnuty na tabuli přes dataprojektor. Žáci si tak mohli u významných památek nebo osobností prohlédnout jejich obrázky. Po každém prezentovaném referátu jsem se žáků ptala, jaké nové informace se dozvěděli. Žáci mezi sebou diskutovali a sdělovali si své znalosti a zkušenosti spojené s tématem.

Abych si ověřila úspěšnost práce a míru získaných znalostí u žáků vytvořila jsem pracovní list, viz – příloha číslo 7, který měl za úkol ověřit získané znalosti a míru osvojených vědomostí.

Každému žákovi jsem rozdala pracovní list, který si vypracovali samostatně. Po samostatné práci následovala společná kontrola. Tímto pracovním listem jsme si se žáky shrnuli veškeré informace získané tvorbou referátů a jejich následnou prezentací.

Musím poznamenat, že tato realizace projektu byla pro žáky velmi prospěšná. Uskutečnilo se tak naplnění důležitého cíle projektu - získat vědomosti o svém rodném městě.

11.3 Projekt 3 – Hanácké nářečí

- **Časový rámec:** 4 vyučovací hodiny
- **Pomůcky:** rozstříhaná pověst, pracovní list 3, pracovní list – nářečí, psací potřeby, potřeby na kreslení, texty písní, papíry A4,

Projektový den číslo tři jsem zaměřila na seznámení se s pověstí, která pochází z města Prostějov a na zmiňované nářečí.

Žáci se na začátku opět rozdělili do skupin. Aby si žáci zkusili spolupráci i s dalšími spolužáky vytvořili jsme skupiny nové. Každé skupině jsem rozdala rozstříhanou pověst, viz

příloha č. 8, která neobsahovala název. Úkolem žáků bylo pověst složit tak, aby po přečtení dávala smysl a správně na sebe navazovala. Jakmile byl zadaný úkol splněn, pověst jsme si společně přečetli. Podle reakce žáků usuzuji, že se jim pověst líbila. U některých dokonce vyvolávala smích. Po přečtení následovala společná diskuse o pověsti. Skupinky mezi sebou diskutovaly. Společně jsme si shrnuli, o čem pověst pojednává. Zeptala jsem se žáků, jaké postavy v pověsti vystupují, jaká je jejich charakteristika. Se žáky jsme vedli rozhovor o ději a hlavní postavě. Problémem diskuse bylo zachování se jedné z hlavních postav pověsti. Žáci řešili, jestli se postava zachovala správně nebo ne. Dokonce navrhovali svoje způsoby řešení dané situace, která se v pověsti odehrává. Každá skupinka si tedy vytvořila či vymyslela svůj vlastní konec pověsti.

Po ukončení debaty dostala každá skupinka pracovní list, viz příloha č. 9, na kterém byly uvedeny otázky k vypracování. Otázky jsou zaměřené nejen na práci s textem, ale i na poznatky z literární výchovy. Pro správnost odpovědí byla zahájena společná kontrola. Během vyjadřování myšlenek žáků jsem dbala na jejich ústní projev.

Tuhle slohovou a literární část jsme uzavřeli vytvořením výkresu, viz příloha č. 10. Žákům jsem zadala úkol. Nakreslete některou z postav, která se v pověsti objevuje. V našem případě to byl Lucifer, čert nebo selka. Většina žáků si vybrala čerta. Žáci čertovi vymysleli jméno. Nakonec jsme si všechny výkresy vystavili a společně si je prohlédli. Žáky výtvarná práce projektu velmi bavila. Zaznamenala jsem i nadané žáky v oblasti kreslení.

Následující část projektu byla zaměřená na Hanácké nářečí. K této části dostali žáci k dispozici pracovní list, viz příloha č. 11, s úlohami, které jsme si společně vypracovali. Na pracovním listě měli žáci za úkol pracovat se spisovnou a nespisovnou češtinou. Musím říct, že tento pracovní list žáky velmi bavil. Některé výrazy z nářečí je velmi pobavily. Někdo u některých slov vůbec neznal jejich význam. Tudiž si žáci obohatili svoji slovní zásobu. Během činnosti na tomto pracovním listě jsme se dostali k debatě o používání nářečí žáků, babiček atd.

Poslední úkol byl zaměřený na převedení textu z hanáckého nářečí do spisovné češtiny. Nejdříve se žáci snažili text přečíst v originále. Některým žákům čtení působilo problémy. Ostatní se během čtení pobavili. Na tomto úkolu pracoval každý samostatně. Následně jsme si výtvary společně přečetli a ujasnili si případné nedostatky.

Závěr mého projektu jsem se rozhodla zpestřit písničkami, které pochází z naší oblasti Hané a Moravy. Žáci dostali texty písní, viz příloha č. 12. Hromadně jsme se posadili ke

klavíru a písničky jsme se naučili zpívat. Nejprve jsem žákům písničku předvedla, potom jsme se je učili zpívat po částech, až ji žáci uměli celou. Někteří žáci z vlastní iniciativy vzali do rukou Orffovy hudební nástroje a písničku se snažili rytmicky doprovodit. Nakonec naučené písně i s doprovodem předvedli žáci své třídní paní učitelce, která jim za předvedený výkon zatleskala a udělila jedničku z hudební výchovy.

12 VÝSLEDKY EVALUACE

V této kapitole se autorka práce zabývá evaluačním dotazníkem, který žáci dostali ihned po zrealizování projektu. Úkolem projektu bylo zjistit, jak se žákům projekt líbil, co jim přinesl nového, zda se dozvěděli nové informace apod.

Metodu dotazníku řadíme mezi subjektivní metody. Subjektivní proto, že vyšetřovaný může ovlivnit různým způsobem své výpovědi. Zkoumané osoby při vyplňování dotazníku mohou více zvažovat své odpovědi a nejsou tak vystaveni tlaku rychlé odpovědi, jako je tomu při využití metody rozhovoru. Je nutné si otázky do dotazníku důkladně promyslet a přesně připravit konkrétní dotazy. Otázky v dotazníku jsou anonymní, proto se žáci nemusí bát vyjádřit své názory.

Před rozdáním a vyplněním dotazníku byli všichni dotazovaní informováni o jeho záměru a účelu, jak bude dotazník využit a z kolika otázek se skládá.

Autorka práce zvolila formu anonymního dotazníku, jelikož se domnívá, že tak budou žáci odpovídat bez zábran a upřímně napíší, co si myslí.

V dotazníku byly použity čtyři otázky uzavřené a dvě otázky otevřené, které měly žáky vybídnout k delší odpovědi – viz příloha č. 13

Otázky uzavřené

- Byl pro tebe projekt zajímavý?
- Pochopil si všechny zadané úkoly?
- Bavila tě výtvarná činnost projektu?
- Bavila tě skupinová práce?

Otázky otevřené

- Co jsi se naučil/a nového?
- Která činnost tě na projektu bavila nejvíce?

Otevřené otázky žáky neomezují, naopak dávají jim volnost odpovědí. Na základě těchto otázek získáme nové údaje, informace a souvislosti. Dotazovaný žák musí vyhledat vhodnou odpověď, správně ji formulovat a zapsat. Otázky byly zvoleny tak, aby se odpovědi shodovaly se zkoumanou problematikou.

Před zahájením vyplnění dotazníku si autorka u žáků ověřila srozumitelnost všech otázek.

12.1 Vyhodnocení dotazníků

- Celkový počet respondentů: 20
- Návratnost dotazníků: 20

Otázka č. 1 – Byl pro tebe projekt zajímavý?

Tabulka 3: Vyhodnocení otázky č. 1

ANO	NE	NEVÍM
20	0	0

(Zdroj autorka)

Otázka č. 2 – Pochopil/a jsi všechny zadané úkoly?

Tabulka 4: Vyhodnocení otázky č. 2

ANO	NE	NEVÍM
19	1	0

(Zdroj autorka)

Otázka č. 3 – Bavila tě výtvarná činnost na projektu?

Tabulka 5: Vyhodnocení otázky č. 3

ANO	NE	NEVÍM
17	3	0

(Zdroj autorka)

Otázka č. 4. Bavil/a tě skupinová práce?

Tabulka 6: Vyhodnocení otázky č. 4

ANO	NE	NEVÍM
18	2	0

(Zdroj autorka)

Většina žáků hodnotila projekt pozitivně. Všichni uvedli v otázce číslo jedna, že pro ně projekt byl zajímavý. 19 žáků uvedlo, že pochopili veškeré zadané úkoly učitelem, pouze 1 žák nepochopil. U třetí otázky 17 žáků uvedlo, že je bavila výtvarná činnost, jen 3 žáci odpověděli záporně. Ve čtvrté otázce 18 žáků uvedlo, že je bavila skupinová práce, pouze 2

žáky skupinová práce nebavila. Celkové vyhodnocení těchto čtyř uzavřených otázek hodnotím velmi kladně.

Otázka č. 5 – Co jsi se naučil/a nového?

V této otázce žáci odpovídali velmi různorodě. Všichni se shodli na odpovědi, že se dozvěděli novinky o městě Prostějov. Dále byli žáci vděčni za informace o Jiřím Wolkerovi a zaujaly je informace o významných městských památkách. Dva žáci se k této otázce vůbec nevyjádřili.

Otázka č. 6 – Která činnost tě na projektu bavila nejvíce?

Zásluhou otázky bylo získáno více druhů odpovědí. Nejvíce však žáky bavila výtvarná činnost a tvorba referátů. Žáky bavilo vyhledávat informace na internetu a práce s programem Microsoft Word. Další odpovědi byly: skupinová práce, pověst apod. Z celkového počtu získaných odpovědí, žáky nejvíce bavila práce s počítačem.

12.2 Vyhodnocení projektu

Podmínky, které mi byly poskytnuty k uskutečnění projektu, byly velmi dobré. S projektem jsem seznámila vedení školy i učitelský sbor. Hlavně paní učitelku, která mi propůjčila k realizaci svoji kmenovou třídu. Myslím si, že jsem udělala vše potřebné k tomu, aby tento projekt byl pro žáky určitým přínosem. Uvědomila jsem si, že tvorba projektových činností měla větší účinek na zapamatování si poznatků než pamětné učení z učebnic. Veškeré metody a formy práce, které jsem využila, hodnotím velmi kladně. Všechny žáky jsem se snažila vést ke spolupráci ve skupinách. Musím říct, že tato snaha se mi velmi povedla. Žáci si tak uvědomili potřebu vzájemné pomoci a spolupráce. Dokázali tak ocenit práci druhých i respektovat jejich odlišné názory.

Do návrhu projektu jsem se snažila integrovat činnosti, které jsou součástí učiva povinných vyučovacích předmětů. V tomto případě Český jazyk. Snažila jsem se dát zřetel na ústní komunikaci mezi žáky a jejich vzájemnou spolupráci. Dále jsem zařadila mezi činnosti práci s textem, na které žáci procvičovali porozumění. Žáci měli za úkol se vyjadřovat jasně a výstižně. Některým tento úkol činil problém, ostatní zvládli úkol výborně. Žáci během projektu mohli uplatňovat i své dovednosti. Nejvíce se měli možnost projevit v oblasti výtvarné výchovy. Při této činnosti jsem zaznamenala pár nadaných žáků. Dovednosti

z hudební výchovy měly žáci možnost uplatnit při zpěvu lidových písniček z Moravy a Hané. Do projektu jsem zapojila i využití informační techniky. Žáci vyhledávaly informace bez komplikací. Kladně hodnotím i práci na počítači.

Celková práce se žáky na projektu probíhala bez zbytečných těžkostí. Žáci dokázali plnit s pomocí veškeré zadané úkoly. Dokázali se samostatně rozdělit do skupin a aktivně se podílet na práci. Realizace projektu byla velmi obohacující i pro mě samotnou. Měla jsem možnost vyzkoušet si různé metody a formy práce, při kterých je potřeba žáky vést tak, aby dokázaly něco vytvořit. Realizací samotného projektu jsem získala velice cenné zkušenosti, které mohu dále uplatnit a rozvíjet ve své budoucí pedagogické praxi.

12.3 Sebereflexe projektu

Je zřejmé, že každý učitel, který si chce pro své žáky připravit kvalitní projekt, musí jeho přípravě věnovat spoustu času. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že příprava projektu je velmi náročná. Obzvláště pro takového nezkušeného pedagoga jako jsem já. Avšak doufám, že jsem se s tímto náročným úkolem poprala nejlépe, jak jsem dokázala. Upřímně našlo by se i několik chyb, ale chybami se přece člověk učí.

Na myšlenku volby tématu mě přivedl můj vedoucí práce a za to jsem mu vděčná. Nejdříve jsem měla z volby strach a nedovedla jsem si představit podobu výsledného projektu. Nakonec mě realizace projektu i bavila, ale samotné navrhování, mi občas činilo potíže. Veškerou práci žáků hodnotím na výbornou. Žáci byli při řešení úkolů velmi aktivní. Obrovskou motivací pro ně byla myšlenka, že budou nápomocní pro mou diplomovou práci. Cítili se tak být důležití a užiteční. Nakonec se moje role učitele změnila pouze na roli poradce. Všichni pracovali velmi svědomitě. Veškeré připravené aktivity se mi podařilo uskutečnit v navrhovaném čase.

Navržené aktivity byly formou skupinové práce nebo individuální práce. Na skupinovou práci jsem kladla velký důraz, jelikož skupinová práce rozvíjí u žáka vzájemnou spolupráci, učí zodpovědnosti a respektování názorů druhých. Každá skupina pracovala podle zásad skupinové práce. Žákům tento způsob práce vyhovoval. Účastníci skupinek si podle instrukce rozdělili své role a skupinka tak fungovala bez komplikací. Při práci s textem jsem se snažila u žáků rozvíjet i slovní zásobu. K tomu jsem využila metodu myšlenkovou mapu. Každý žák se snažil přispět svým nápadem. Navzájem se respektovali a nápady ostatních nekritizovali. Veškeré nejasnosti, na které jsme při práci narazili, jsme si řádně objasnili. Všechny výtvo-

které žáci během projektu vytvořili, se prezentovali ve třídě. Ostatní spolužáci si tak měli možnost prohlédnout výtvořky svých spolužáků a ocenit tak práci druhých.

Myslím si, že projektové vyučování žáky velmi bavilo, a proto se budu snažit během své budoucí pedagogické praxe projekty do vyučování zapojovat častěji.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala studiem projektové výuky na 1. stupni základní školy. Součástí mé práce je i praktická část, ve které jsem se zabývala návrhem a samotnou realizací projektu. Ohledně projektového vyučování, jsem během studia odborné literatury získala velmi cenné vědomosti.

Myslím si, že veškeré stanovené cíle, které jsem si na začátku práce stanovila, se mi podařilo uskutečnit. V teoretické části jsem se věnovala analýze Rámcového vzdělávacího programu i analýzou školního vzdělávacího programu. Kromě toho jsem věnovala pozornost klíčovým kompetencím a průřezovým tématům, které jsou stanoveny v RVP ZV.

Cílem práce bylo propojení mezipředmětových vztahů, proto jsem se věnovala integraci a jejímu využití v projektovém vyučování na prvním stupni základní školy. Metodu projektu jsem doplnila o její historii, charakteristiku a zmínila jsem druhy i fáze projektu. Také jsem se zabývala kritickým myšlením, neboť tato metoda úzce souvisí s projektovým vyučováním.

Praktická část diplomové práce je zaměřená na realizaci projektu. Proto jsem zde integrovala prvky z regionálních námětů města Prostějova. V této části se zabývám i studiem historie města, významných památek a osobností. Navrhla jsem a zrealizovala projekt, který je určený pro žáky 5. ročníků základní školy. Vyzkoušela jsem si tak tuto poněkud neoblíbenou metodu na vlastní kůži. Téma projektu, jak už jsem uvedla, je zaměřeno na město Prostějov. Práce obsahuje i veškeré použité pracovní listy, které jsou uvedeny v příloze. Součástí práce je i evaluační dotazník, který žáci po ukončení projektu vyplnili. Úkolem dotazníku bylo zjistit, jak se projekt žákům líbil a co se na základě jeho uskutečnění dozvěděli nového. Zasluhou vyplněných dotazníků jsem pro sebe získala zpětnou vazbu. Výsledek dotazníků mě velmi mile potěšil. Žáci získali nové poznatky a vědomosti o městě, kde se narodili.

Dle mého názoru realizace projektu obohatila nejen žáky, ale i mě samotnou. Po důkladném studiu odborné literatury a následné realizaci projektu jsem pochopila další souvislosti mezi teorií a praxí. Na základě této zkušenosti se domnívám, že projektový typ výuky je pro žáky velmi přínosný. Do budoucna ho hodlám nadále ve své praxi využívat a zařazovat do výuky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Seznam použitých zdrojů a pramenů

- BELŠÍK, Ondřej, CHYTIL, Miroslav, ed. *Slavné stavby Prostějova*. Vyd. 1. v jazyce českém. Praha: Foibos, 2009. Slavné stavby. ISBN 978-80-87073-21-6.
- CUŘÍN, František. *Regionální prvky ve vyučování českému jazyku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 77 s.
- CYDLÍK, Tomáš. *Osobnosti Prostějovska*. V Prostějově: Klub historický a státovědný, 2012. ISBN 978-80-260-3058-4.
- ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Didaktika češtiny: vysokoškolská učebnice pro studenty studijního oboru 76-12-8 Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů na filozofických a pedagogických fakultách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 8004224393.
- DÖMISCHOVÁ, Ivona. *Projektová výuka: moderní strategie vzdělávání v České republice a německy mluvících zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 212 s.
- GRŮZOVÁ, Ludmila. *Prostějov: dějiny města*. Prostějov: Město Prostějov, 2000. ISBN 80-238-6241-3.
- HAUSER, Přemysl, Alois JEDLIČKA, Vlastimil STYBLÍK a Marie ČECHOVÁ. *Český jazyk pro 5. ročník základní školy*. Ilustroval Eva NATUS-ŠALAMOUNOVÁ. Praha: Fortuna, 1995, 165 s. ISBN 8071682144.
- HOLUBOVÁ, Renata. *Průřezová témata*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3332-5.
- KLOOSTER, D. 2000. *Co je to kritické myšlení*. Kritické listy 1, 2
- KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 8021041420.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Tvorba školního vzdělávacího programu krok za krokem - s pedagogickým sborem*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 8021040637.
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
- MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 9788073151751.
- PODROUŽEK, Ladislav. *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi*. Plzeň: Fraus, 2002. Zkušenosti, nápady, inspirace. ISBN 8072381571.

POLÁK, Milan. *Učitel českého jazyka a současná základní škola: (se zaměřením na edukační materiály předmětu)*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 8024405857.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785792.

RAKOUŠOVÁ, Alena. *Integrace obsahu vyučování*. Praha: Grada, 2008, 158 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2529-1.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Čemu učit ve škole?: K transformaci obsahu primárního vzdělávání*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, 130 s. ISBN 8086039129.

TOMKOVÁ, Anna, Jitka KAŠOVÁ a Markéta DVOŘÁKOVÁ. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.

ZUBATÁ, Anna. *Možnosti pojetí výuky profesní orientace pomocí aktivizačních metod*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4292-1.

Seznam použitých internetových zdrojů a pramenů

Kritické myšlení O.S.: principy programu [online]. 2001 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.kritickemysleni.cz/oprogramu.php>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČESKÉ REPUBLIKY: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Statutární město Prostějov: O městě [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.prostejov.eu/cs/volny-cas/o-meste/>

Základní a mateřská škola Bedihošť: Historie základní školy [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.zsbedihost.cz/index.php/zakladni-skola/historie-zakladni-skoly>

Základní a mateřská škola Bedihošť: Školní vzdělávací program - Škola pro život [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://www.zsbedihost.cz/index.php/zakladni-skola/dokumenty-skoly>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Systém kurikulárních dokumentů (RVP ZV, 2016).....	11
Obrázek 2: Ukázka první části pracovního listu.....	53
Obrázek 3: Základní škola Bedihošť (zdroj autorka)	57
Obrázek 4: Jiří Wolker.....	77
Obrázek 5: Myšlenková mapa (zdroj autorka)	79
Obrázek 6: Činnost žáků, projekt 1	79
Obrázek 7: Činnost žáků, projekt 1	79
Obrázek 8: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka.....	80
Obrázek 9: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka.....	80
Obrázek 10: Tvorba referátů, projekt 2	81
Obrázek 11: Tvorba referátů, projekt 2	81
Obrázek 12: Tvorba referátů, projekt 2	81
Obrázek 13: Prezentace referátů, projekt 2.....	82
Obrázek 14: Prezentace referátů, projekt 2.....	82
Obrázek 15: Obrázky žáků - pověst.....	86

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Druhý projekt.....	34
Tabulka 2: Struktura projektu	49
Tabulka 3: Vyhodnocení otázky č. 1	67
Tabulka 4: Vyhodnocení otázky č. 2	67
Tabulka 5: Vyhodnocení otázky č. 3	67
Tabulka 6: Vyhodnocení otázky č. 4	67

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1: Báseň Poštovní schránka	76
PŘÍLOHA 2: Pracovní List - Jiří Wolker	77
PŘÍLOHA 3: Fotografie z činností žáků, projekt 1	79
PŘÍLOHA 4: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka.....	80
PŘÍLOHA 5: Fotografie z tvorby referátů, projekt 2	81
PŘÍLOHA 6:Prezentace referátů, projekt 2	82
PŘÍLOHA 7: Pracovní list Poznej město Prostějov, projekt 2	83
PŘÍLOHA 8: Pověst k rozstříhání	84
PŘÍLOHA 9: Pracovní list 3	85
PŘÍLOHA 10: Obrázky žáků - pověst.....	86
PŘÍLOHA 11: Pracovní list – nářečí	87
PŘÍLOHA 12:Texty písní – Muzikanti, co děláte, Tovačov, Tovačov	89
PŘÍLOHA 13: Evaluační dotazník	90

PŘÍLOHA 1: Báseň Poštovní schránka

Jiří Wolker – Poštovní schránka

Poštovní schránka na rohu ulice,

to není nějaká leccjaká věc.

Kvete modře,

lidé si jí váží velice,

svěřují se jí docela,

Psaníčka do ní házejí ze dvou stran,

z jedné smutná a z druhé veselá.

Psaníčka jsou bílá jako pel

a čekají na vlaky, lodě a člověka,

aby jak čmelák a vítr je do dálek rozesel,

- tam, kde jsou srdce,

blizny červené,

schované v růžovém okvětí.

Když na ně psaní doletí,

narostou na nich plody

sladké nebo trpké.

PŘÍLOHA 2: Pracovní List - Jiří Wolker

Obrázek 4: Jiří Wolker

1. K vybraným pojmům přiřaď správnou definici

Báseň

Sloka

Verš

A.

Jeden řádek básnického díla

B.

Označení části básně nebo písně, který vyjadřuje celek

C.

Rytmické literární dílo sepsané ve verších. Vyjadřuje pocity a dojmy. Řadíme ho do poezie.

2. Přečti si báseň a odpověz na otázky:

Jiří Wolker - Poštovní schránka

Poštovní schránka na rohu ulice,
to není nějaká lečjaká věc.
Kvete modře, lidé si jí váží velice,
svěřují se jí docela,
psaníčka do ní házejí ze dvou stran,
z jedné smutná a z druhé veselá.

Psaníčka jsou bílá jako pel
a čekají na vlaky, lodě a člověka,
aby jak čmelák a vítr je do dálky rozesel,
- tam, kde jsou srdce,
blizny červené,
schované v růžovém okvětí.

Když na ně psaní doletí,
narostou na nich plody
trpké nebo sladké.

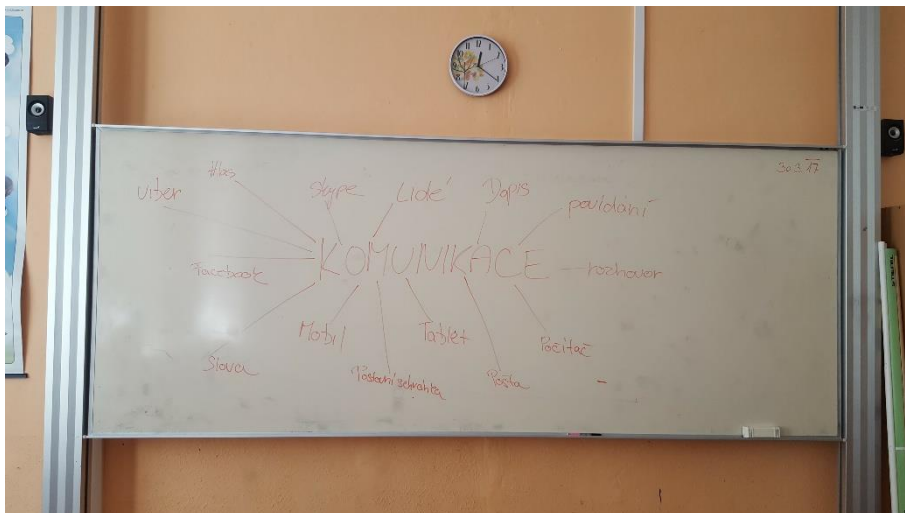
Otázky k básni:

1. Zkus popsat vlastními slovy, co báseň vyjadřuje?
2. Vysvětli, co znamená, **kvete modře**?
3. Vysvětli, co znamená verš, **z jedné strany smutná, z jedné veselá**?
4. Vysvětli význam: **Psaníčka čekají na vlaky, lodě a člověka, aby je jak čmelák a vítr do dálky rozesel**?
5. Co tím básník chtěl říct – **když na ně psaní doletí, narostou na nich plody trpké nebo sladké**?

Otázky z teoretické části

1. Kolik má báseň slok?
2. Kolik obsahuje první a třetí sloka veršů?

PŘÍLOHA 3: Fotografie z činností žáků, projekt 1

Obrázek 5: Myšlenková mapa (zdroj autorka)

Obrázek 6: Činnost žáků, projekt 1

Obrázek 7: Činnost žáků, projekt 1

PŘÍLOHA 4: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka

Obrázek 8: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka

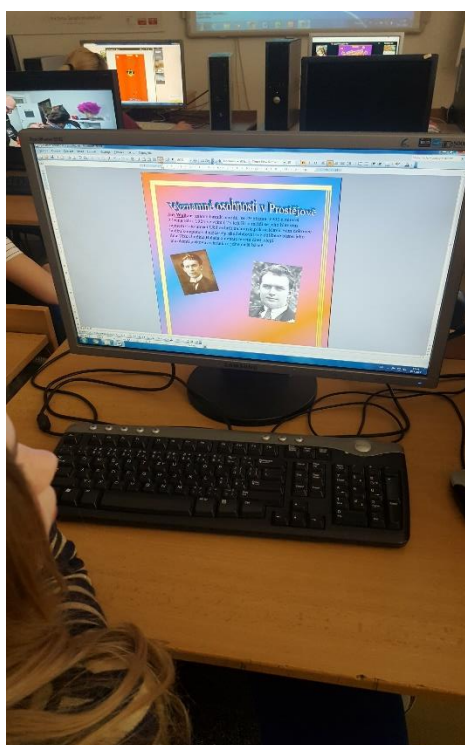

Obrázek 9: Výtvarná práce žáků – poštovní schránka

PŘÍLOHA 5: Fotografie z tvorby referátů, projekt 2

Obrázek 10: Tvorba referátů, projekt 2

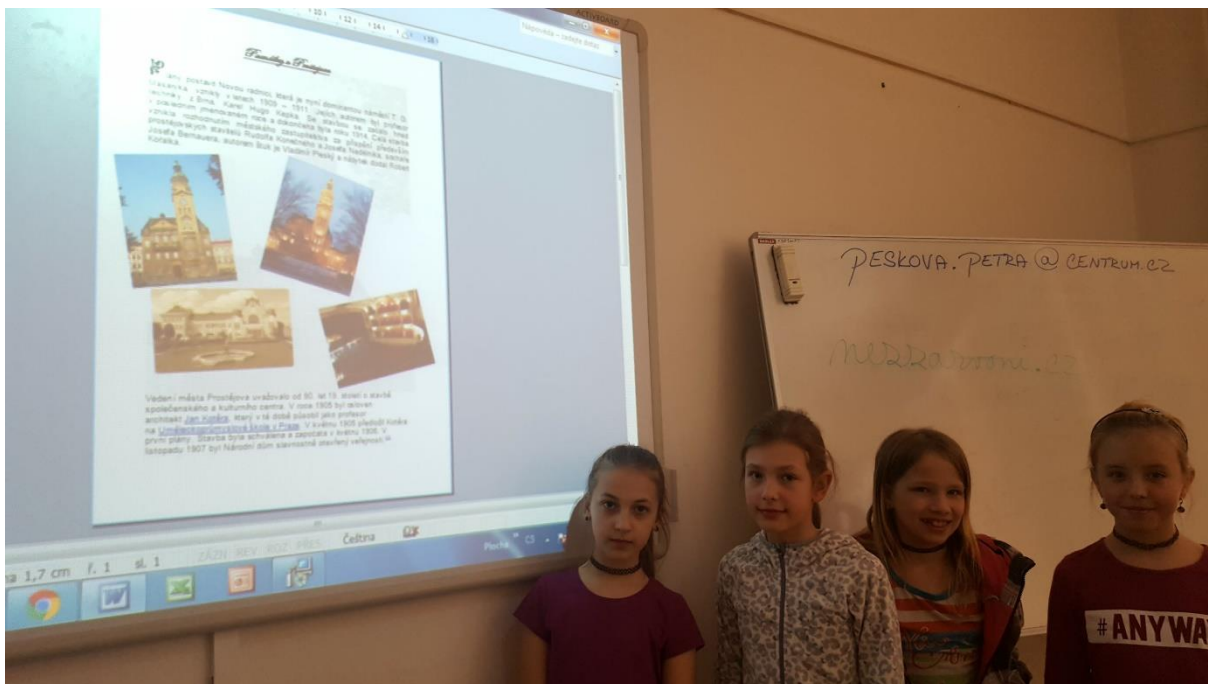

Obrázek 11: Tvorba referátů, projekt 2

Obrázek 12: Tvorba referátů, projekt 2

PŘÍLOHA 6: Prezentace referátů, projekt 2

Obrázek 13: Prezentace referátů, projekt 2

Obrázek 14: Prezentace referátů, projekt 2

PŘÍLOHA 7: Pracovní list Poznej město Prostějov, projekt 2

1. Pojmenuj památky města Prostějov

-----

2. Doplň chybějící informace v textu

Město Prostějov leží v _____ kraji.

Město má přibližně _____ obyvatel.

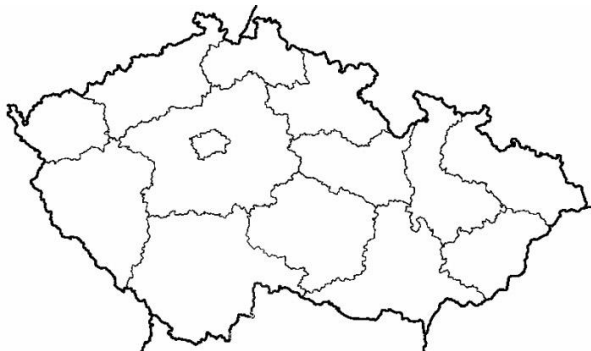
Řeka, která protéká městem, se nazývá _____.

Prostějov má úspěšné sportovní kluby, které se nazývají _____.

Ve městě se narodili významné osobnosti, jako je _____.

V Prostějově se v měsíci září konají _____.

3. Pokus se přibližně vyznačit město Prostějov na mapě

PŘÍLOHA 8: Pověst k rozstřihání

Vyslal kdysi Lucifer jednoho z čertů na Hanou, aby tam lovil lidské duše. Obcházel teda pekelný posel hanácká města a vsi, ale nějak se mu nechtělo dílo dařit. Buď byli tehdy Hanáci tuze bohabojní, nebo byl ten čert trochu hloupý, nemohl nikde, ani zavadit. Konečně se naň přece usmálo štěstí. Padl v kteréśi vesnici u Prostějova na bohatou selku vdovu a ta se mu zapsala vlastní krví. Může prý si s pánembohem vzít její duši a odvléci ji do pekla, vydrží – li jí po celý rok dobře sloužit.

To si čert výskl! Už si myslil, že má vyhráno. Jenže brzy byla ouha a ouvej. Nenadal se hlupák hloupá, co všechno od něho taková selka může požadovat a jak s ním bude šeredně zacházet. Poznal to hned prvního dne. Selka ho poslala na oračku. Činil se, seč byl, do večera byl hotov s úhorem, na kterém by se byl obyčejný orač nalopotil kolik dní, leč nebyl pochválen. Brázdy byly selce tuze husté, orba mělká a kdesi cosi. Musil úhor příštího dne přeorat, ale opět nepochodil. Tentokrát byly brázdy zase příliš řídké a hluboké, a že se dostala navrch mrtvína.

Když měl štípat dříví, také se selce nemohl zavděčit. Buď byla polínka tuze hrubá, že se jí v peci oheň dusil, nebo zase drobná, že se jí žárem buchty v troubě připalovaly. Ani řezanku jí nedovolil udělat podle chuti, dobytek taky nikdy dobře nepoklidil, koně špatně hřebelcoval, zkrátka všechno jí dělal špatně, takže ho stále hubovala a sekýrovala. A když by to všechno bylo jakž takž ušlo, honilo ho selka z práce do práce, aby si nevěděl rady.

Čert se ošíval, prskal a nadával, ale všechno to konec konců snášel a trpěl, doufaje, že snad ten rok přece nějak přečká a dostane se přece nějak selce na kobylku. Jednou mu dala selka také práti prádlo. Panečku, to teprve poznal, co dokáže hospodyně, když se jí prádlo nevyvede. Nějak jí to všechno zpackal. Pomíchal jí bílé s barevným, špatně je namodřil a naškrobil a kdovíco jiného ještě neprovedl. Inu, to víte, čert a rozumět prádlu!

Selka činila, až se všechno třáslo, nakonec popadla ve vzteku valchu a mlátila milého čerta, uhoď, kam ho uhoď. A tu máš, jak ho s ní tak mlátila, najednou práskl a valcha byla na několik kousků. No, to selku teprve jak se patří rozžlučilo. Chmatla milého čerta, šup s ním přes necky a valchovala mu prádlo na hřbetě. Ale teď už toho měl čert taky právě dost. Vyskočil, odplivl si, hodil selce úpis pod nohy, zakřičel vztekem, až se otrásl celý statek, a marš tentam! Jen po něm trochu smradu zůstalo. (Báje a pověsti prostějovska , 2003)

PŘÍLOHA 9: Pracovní list 3

Otázky a úkoly k textu

1. Poznali jste literární žánr ukázky? Co to je?
2. Jaké jsou typické znaky daného literárního žánru?
3. Kterému dalšímu literárnímu žánru je tento podobný?
4. Pokus se vysvětlit slova:

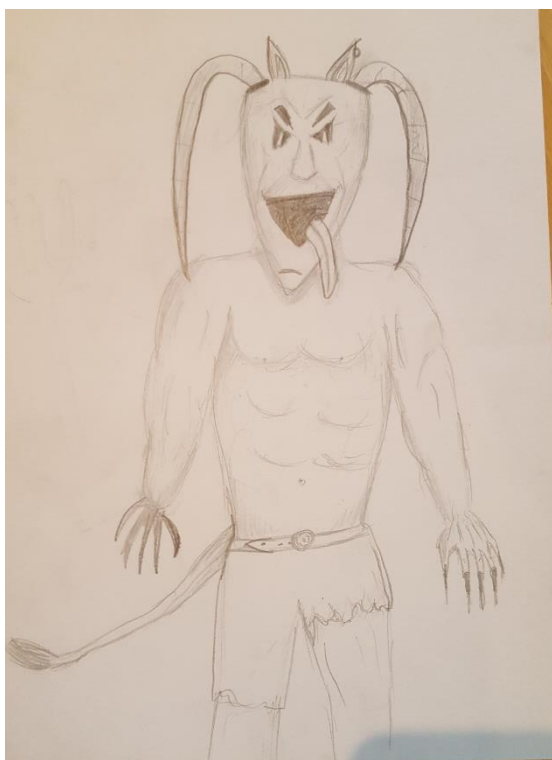
Brázda –

Dostat se selce na kobylku –

Oračka –

5. Co všechno musel čert podle pověsti dělat?
6. Jakou měli mezi sebou čert a selka dohodu?
7. Kvůli čemu se selka rozzlobila na čerta?
8. Jak selka čerta potrestala?
9. Co myslíte, jak se měl čert zachovat? Souhlasíte s koncem pověsti?
10. Jak byste pojmenovali literární ukázku?

PŘÍLOHA 10: Obrázky žáků - pověst

Obrázek 15: Obrázky žáků - pověst

PŘÍLOHA 11: Pracovní list – nářečí

1. Ke spisovným slovům, vymysli slovo nespisovné

Mouka	nové boty
mlýn	nový vůz
vozik	dům
strýc	

2. Nespisovná slova ve větách převed' do spisovného tvaru

Na náměstí prodávali velikej barevnej balón.

Vod tebe já nic nechcu.

Pudete s náma zejtra do kina?

Dobrej večír.

Přišli sme brzy, abysme stihli uklidit.

3. Ke slovům z hanáckého nářečí najdi správný spisovný význam a spoj čarou.

Cancór	Kus látky
Čahón	Dřevěná obuv na léto
Dřevák	Dlouhán
Macnót	Veliký kus
Gaval	Čtyři
Štere	Pomalá práce
Šproch	Udeřit
Šábovat se	Dělit se
Babračka	povídá

4. Přečti si tento hanácký text

- a) Podtrhni slova, kterým nerozumíš
- b) Přepiš tento text do spisovné češtiny

Panimáma Cofalová mesli, že pan Cofal be potřeboval nový gatě. Kópi mo gatě a sobě sokňo!!! Jé, ta je chetrá!!!

"Tato, máš na gatich diro! Meslim, že potřeboješ nový!!! Nebodo je ož látat!!!"

"Jaruno, viš že nechco žádný gatě, chco mět diro..."

"Nekecé Francko, jedeme do obchodo."

"Tož ja..." - Francek de vetlačet staró Škodovko a Cofal s Cofalkó jedó do města.

"Hlavně, abe nebele drahy!", mesli Francek. Eště nevi, že sokňa je drahá jak sviňa...

Přepis:

PŘÍLOHA 12:Texty písní – Muzikanti, co děláte, Tovačov, Tovačov

Muzikanti,co děláte

Muzikanti, co děláte?

Muzikanti, co děláte?

Aj máte husle a nehráte.

Aj máte husle a nehráte.

Zahréte mně na husličky.

Zahréte mně na husličky.

Aj rozveselte ty drožičky.

Aj rozveselte ty drožičky.

Zahréte mě na cimbále.

Zahréte mě na cimbále.

At' moja milá veselá je.

At' moja milá veselá je.

Zahréte mně na to basu.

Zahréte mně na to basu.

A rozveselte všecku chasu.

A rozveselte všecku chasu.

Zahřejte mi všichni spolu.

Zahřejte mi všichni spolu.

Aj doprovod'te mě až domu.

Aj doprovod'te mě až domu.

Tovačov, Tovačov

Tovačov, Tovačov, tovačovský zámek,

nebyl bych vojákem dyby né galánek

hu-já, hu-ja-ja, hu-já, hu-ja-ja,

hu-já hu-ja-ja, hu-ja-ja-ja.

Tovačov Tovačov tovačovský hatě

nemohu má milá zapomenout na tě

hu-já, hu-ja-ja, hu-já, hu-ja-ja,

hu-já hu-ja-ja, hu-ja-ja-ja.

Jednou zapomenu, podruhé vzpomenu,

potřetí chodníček slzama zaleju,

hu-já, hu-ja-ja, hu-já, hu-ja-ja,

hu-já hu-ja-ja, hu-ja-ja-ja.

PŘÍLOHA 13: Evaluační dotazník

Poznámka: svoji odpověď dej do kolečka

Otázky			
Byl pro tebe projekt zajímavý?	ANO	NE	NEVÍM
Pochopil si všechny zadané úkoly?	ANO	NE	NEVÍM
Bavila tě výtvarná činnost na projektu?	ANO	NE	NEVÍM
Bavila tě skupinová práce?	ANO	NE	NEVÍM

Co jsi se naučil/a nového?

Která činnost tě na projektu bavila nejvíce?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Klára Drábková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Milan Polák Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Využití regionálních prvků, při integraci vybraných předmětů (průřezových témat) ve vyučování českého jazyka na 1. stupni základní školy - zaměřeno na Prostějov
Název práce v angličtině	Use of regional elements in the integration of chosen subjects (cross-cutting themes) in the Czech language teaching at primary school.
Anotace práce:	Diplomová práce se ve své teoretické části zabývá studiem odborné literatury o integrované výuce a projektovém vyučování. Dále je v diplomové práci obsažena analýza současného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Rozebírá zejména vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, průřezová témata a klíčové kompetence. Praktická část se zabývá konkrétním zpracováním projektu, s využitím regionálních námětů z města Prostějova, ve výuce českého jazyka na 1. stupni základní školy a jeho ověřením v praxi.
Klíčová slova:	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, klíčové kompetence, průřezová témata, Jazyk a jazyková komunikace, integrace, integrovaná výuka, učitel českého jazyka, školní vzdělávací program, projektová metoda, projektové vyučování

Anotace v angličtině:	The thesis in theoretical part of the study of literature on integrated teaching and project teaching. Furthermore, the thesis included an analysis of the current Framework educational program for basic education. It discusses in particular the educational area Language and communication, cross-cutting themes and key competencies. The practical part deals with specific processing project using regional themes from the town of Prostejov in Czech language teaching at the 1st grade of elementary school and its verification in practice.
Klíčová slova v angličtině:	Framework educational program for basic education, key competencies, cross-curricular topics, Language and communication, integration, integrated teaching, Czech language teacher, school educational program, project method, project teaching,
Přílohy vázané v práci	13
Rozsah práce	92
Jazyk práce:	Čeština

